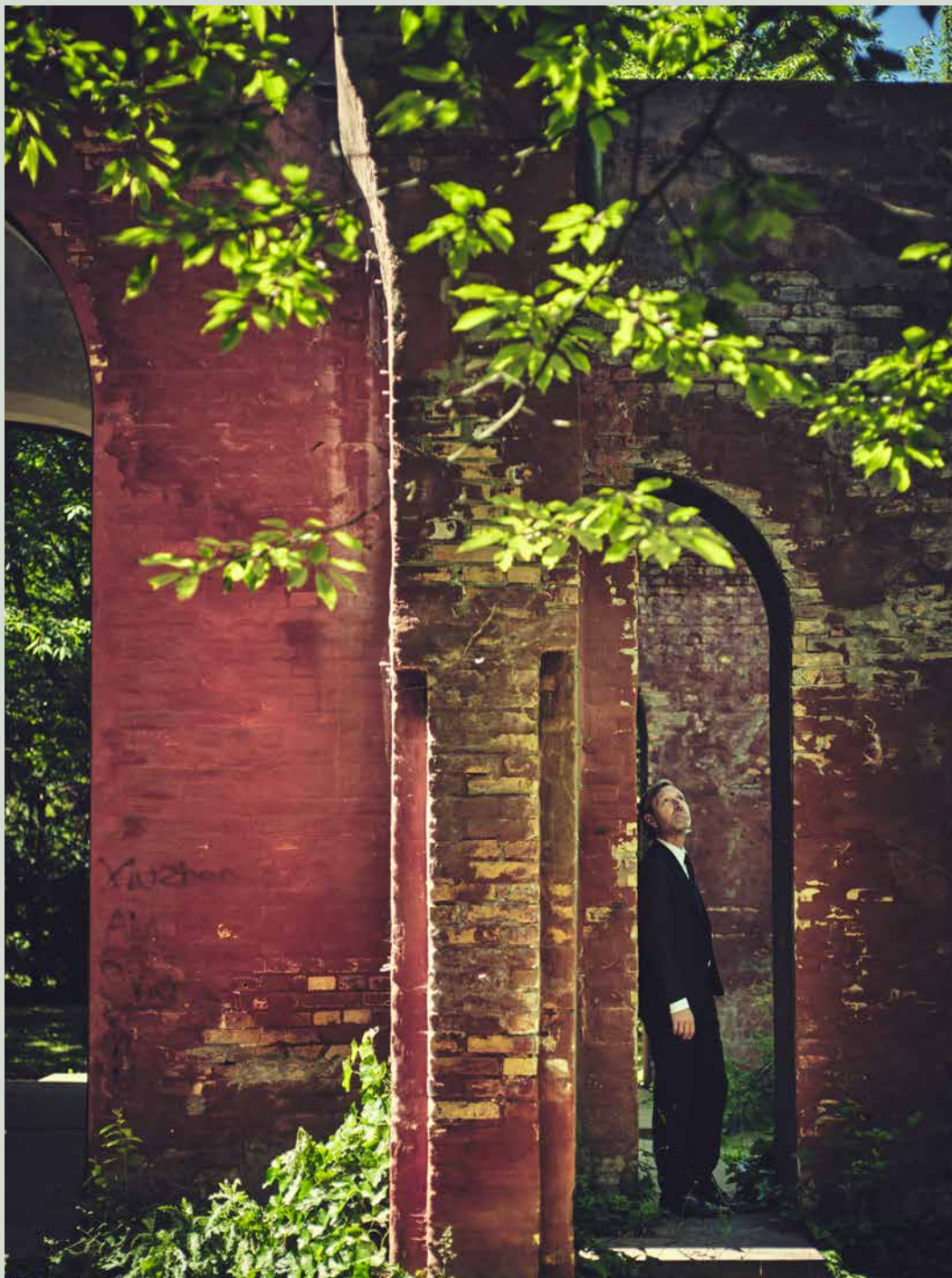

ADVOKATEN

RETSSIKKERHED · UAFHÆNGIGHED · INTEGRITET 03 2022

PAS PÅ GRUNDRETTIGHEDERNE
Der er en grund til, at Advokatrådet har oprettet et grundrettighedsudvalg. Der er meget at værne om.

BISTANDSADVOKATENS UKLARE ROLLE
Der er brug for klare regler om, hvordan bistandsadvokater skal agere i ny lovgivning, mener en af de mest erfarne Helle Hald.

EN UNDSKYLDNING ER IKKE NOK

Som advokat for de grønlandske eksperimentbørn fik Mads Pramming den danske stat til at betale erstatning, inden sagen endte foran en dommer. En sag med adskillige principielle knudepunkter.

ADVOKATEN 03 2022

Øjeblikket, hvor det pludselig var den røde kappe og ikke den lilla, jeg skulle have på, står skarpt i min hukommelse.

Side 20

5 LEDER

6+8 KORT NYT

10 TEMA: PAS PÅ GRUNDRETTIGHEDERNE

Advokater har en vigtig stemme, når det kommer til at sætte og fastholde grundrettigheder samt retsstaten på agendaen. Interview med formand og ekspertmedlem af grundrettighedsudvalget samt et blik på grundloven.

20 ADVOKAT MED KAPPE

Det har en betydning, når advokater har kappe på i retten. To forsvarsadvokater og en etnolog fortæller.

26 BISTANDSADVOKATENS UKLARE ROLLE

Interview med Helle Hald, som efterlyser faste regler blandt andet om bistandsadvokatens rolle og om videoafhøringer efter voldtægt.

32 RETSSIKKERHEDSSTAFET

Thomas Gønge tager teten med skat, som, han mener, er for svær at forstå for både borgere og virksomheder.

36 PORTRÆT: ADVOKATETIKKENS GRAND OLD MAN

Efter 25 år i Advokatsamfundet takker Lars Økjær Jørgensen af.

40 MIN SAG: DA DE GRØNLANDSKE BØRN FIK ERSTATNING

Advokat Mads Pramming fortæller: "Mens medierne dækkede sagen massivt frem mod forliget, landede sagen ret fladt i pressen, da eksperimentbørnene fik erstatning. Det hænger sammen med, at sagen blev lukket på den skøreste måde."

48 CHRISTIANSBORG

Retsordfører fra Socialistisk Folkeparti ser frem til et løft af Kriminalforsorgen.

50 MIN FORSKNING: BÆREDYGTIGHED I JURAENS VERDEN

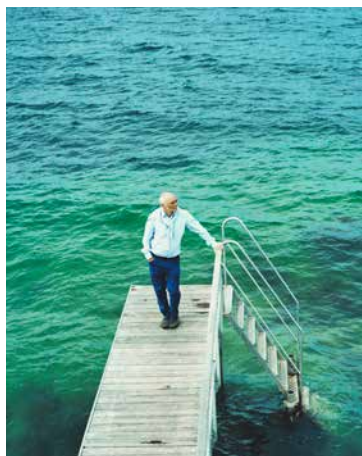
Professor, dr. jur. Linda Nielsen beskriver den regeltsunami, der er på vej for at skabe mere bæredygtighed, og det stiller høje krav til virksomheder og jurister.

53 NYE ADVOKATETISKE REGLER

Pr. 1. september træder de nye advokatetiske regler i kraft. Læs om de vigtigste ændringer.

57 BØGER

Interview med Peter Istrup som har skrevet en ny bog om smart contracts.

"Det giver en tryghed for advokaterne, at reglerne ikke alene er regler, men at de er fortolket og sat ind i en kontekst." Portræt af Lars Økjær Jørgensen, der står bag de advokatetiske regler og nu skal nyde sit otium. Side 36

Unik Advosys Basis er løsningen, du kan vokse med

Advokatløsning uden startomkostninger

Påtænker du at starte egen virksomhed, så vælg den rigtige løsning fra begyndelsen. Vi har solid erfaring med at hjælpe nyopstartede advokatkontorer igang og drifte deres it-løsning - også når forretningen vokser sig større.

Du får en fast lav pris pr. måned, som også inkluderer support, hosting, Microsoft365 og opdatering til nye versioner. Og det er helt uden opstartsomkostninger.

Du kommer godt fra start med en fast implementerings-konsulent, der sørger for alt fra teknisk installation, online undervisning og levering af vores standard paradigmesamling.

Med Unik Advosys Basis får du de bedste arbejdsbetingelser, når du starter egen advokatvirksomhed.

Hvad koster det?

Læs mere på unik.dk/advosys/basis

UNIK
ADVOSYS

LEDIGT (ADVOKAT) KONTORLOKALE

Ledige kontorlokaler i kontorfællesskab med advokater.

Vi er et kontorfællesskab med advokater på en god adresse tæt på Københavns Byret. Det er et hyggeligt og velfungerende kontorfællesskab, hvor vi beskæftiger os med strafferet, udlændingeret, tjenestemandsret, bobehandling mm.

Det er vigtigt for os at nye kollegaer har samme værdisæt som os i form af ordentlighed og god klient behandling, men det er uden betydning hvilke sags-områder du sidder med – og om du er advokat.

Lokalerne er lyse og indbydende.

De ledige lokaler er henholdsvis 18-25 kvm.

Der er også plads til din sekretær/assistent/studjur. uden ekstra betaling.

Prisen ligger omkring kr. 15.000 og indeholder ud over husleje mv. tillige internet, kopimaskine, kaffe, karnov mv.

For yderligere oplysninger kontakt advokat Jens Bruhn-Petersen 26302641 eller advokat Hannah Krog 22362259

4

Støt Dansk Kræftforskningsfond

Vi støtter forskning, der sigter på at

- finde årsager til kræftsygdomme
- skabe bedre behandlingsmuligheder
- mindske bivirkningerne ved kræftbehandling
- udvikle forebyggende behandlingsmetoder.

DANSK KRÆFTFORSKNINGSFOND

Dansk Kræftforskningsfond, c/o Plesner, Amerika Plads 37,
2100 København Ø, Tlf. 33 12 11 33, Giro 655 00 29,
Danske Bank, reg. 3946, konto 394 63 63 618
www.dansk-kræftforsknings-fond.dk

KOLOFON

Advokatsamfundet arbejder på politisk neutralt grundlag for borgernes retssikkerhed og for et velfungerende retssamfund. Vi fører tilsyn med alle landets advokater og sikrer derigennem advokaternes uafhængighed og integritet.

Advokatrådet er Advokatsamfundets bestyrelse og består af 15 advokater fra hele landet.

Advokatnævnet er en klageinstans, som er uafhængig af Advokatsamfundet, og som behandler klager over advokaters adfærd og salær.

ADVOKATEN 101. årgang udgives 4 gange årligt af Advokatrådet og er direkte kommunikationsorgan for cirka 8.400 advokater og advokatfuldmægtige. Magasinet tilgår endvidere Folketingets retsudvalg, domstolene, anklagemyndigheden og centraladministrationen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør, presse- og kommunikationschef
Rasmus Holm Thomsen - rht@advokatsamfundet.dk
Redaktør **Isabel Fluxá Rosado** - ifr@advokatsamfundet.dk
Journalist **Nya Vecht** - nve@advokatsamfundet.dk &
Camilla Bergsagel Nielsen - cbn@advokatsamfundet.dk

ABONNEMENT (Priser er inkl. moms og forsendelse)

Indland 536 kr.
Studerende 336 kr.
Udlandsabonnement 580 kr.
Studerende i udlandet 380 kr.
Opsigelse kan ske med tre måneders varsel ved udgangen af en måned.

ANNONCER

Vendemus ApS

Vendemus.dk · 72 22 70 80 · kontakt@vendemus.dk

Layout Bilgrav Design Aps

Bilgrav.com · 40 30 00 75 · jan@bilgrav.com

Tryk Jørn Thomsen / Elbo A/S

Jto.dk · 76 37 60 00 · jto@jto.dk

Forsidefoto Jeppe Carlsen

Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter. Redaktionen hæfter ikke for artikelmanuskripter, der er tilsendt uopfordret. Hvis redaktionen skulle have krænkede ophavsrettigheder, er dette sket ufrivilligt og utilsigtet. Retmæssige krav i denne forbindelse vil blive honoreret, som havde vi indhentet tilladelsen i forvejen.

Tilmeldt dansk oplagskontrol.
Medlem af Danske Medier.
Issn 0107-5616 issn 1901-4546 (online)

Magasinet er trykt med vegetabiliske farver på miljøgodkendt papir.

Alle advokater modtager link til onlineudgave af magasinet i nyhedsbrevet. Afmeld printudgaven af Advokaten på the@advokatsamfundet.dk.

ADVOKAT
SAMFUNDET

Tilliden til advokater bygger på god advokatetik

Af Martin Lavesen, formand for Advokatrådet

Som klientens betroede rådgiver indtager vi advokater en helt særlig rolle i samfundet. Vi hjælper mennesker i væsentlige, svære og følsomme situationer, hvor det er afgørende at have netop en advokat at læne sig op ad.

Ville en bolighandel blive gennemført, hvis køber var usikker på, om der var styr på tinglyste servitutter? Ville en virksomhedshandel blive indgået uden en solid overdragelsesaftale? Ville en anklaget i en retssag føle sig fair behandlet uden en forsvarsadvokat til at føre sin sag?

Det gennemgående svar på disse eksempler er nej. For langt de fleste mennesker og virksomheder er det helt centralt for trygheden, modet til at turde handle og også udfaldet af sagen, at der er dygtige advokater 'i ryggen', der via deres faglighed, regelforståelse, integritet og uafhængighed støtter og hjælper.

Sagernes følsomhed, behovet for handling og vores fags kompleksitet betyder, at klienter skal kunne stole på advokater, når de overlader følsomme informationer og rækker ud efter assistance. Med andre ord, som rådgivere lever vi i høj grad af, at der er tillid til os – både til den enkelte advokat og til os som stand.

Derfor indeholder retsplejelovens § 126 en generel bestemmelse om, at vi skal udvise god advokatskik. Dette har Advokatrådet foldet ud ved at fastsætte de advokatetiske regler. Som et sikkerhedsnet under klienterne og som en garanti for, at advokaten lever op til den tillid, klienten må udvise.

Fra 1. september 2022 finder et nyt sæt advokatetiske regler anvendelse. Advokatrådet har besluttet at modernisere regelsættet, der er knopskudt over de seneste ti år. Opbygningen er ændret, så reglerne nu følger et sagsforløbs kronologi. Vores kodeks for ordentlighed er stadig det samme, men alligevel nyt.

Der er indarbejdet få nye bestemmelser, blandt andet om advokatundersøgelser, og der er kodificeret regulering om for eksempel jobskifte. Derudover er der indeholdt justeringer til bestemmelser om blandt andet klientfiskeri, kædesamarbejder, vederlag og viderefakturering. Målet har været at lave en relevant 2022-version.

Reglerne bygger dels på domme og kendelser fra Advokatnævnet om advokatmæssige forhold, dels på den praksis, som Advokatrådet mener, at advokater bør efterleve for at leve op til 'god skik'. Reglerne har tidligere indeholdt visse kollegiale bestemmelser, men nu er fokus 100 procent på klientvaretagelse.

Når vi som advokater fejler på etikken, så går det konkret ud over klienten. Men det skader også tilliden til hele advokatstanden, fordi overtrædelse af god advokatskik er godt stof for pressen. Sager om interessekonflikter, urimelige honorarer mv. er med til at skade vores samlede omdømme.

Alle kan naturligvis uforvarende komme til at lave mindre fejl og forseelser. Sådan er det at drive virksomhed – men vi bør hver især gøre vores for at undgå overtrædelser. Sammen med de nye regler har vi udgivet en tredje og opdateret udgave af bogen 'De advokatetiske regler – kommenteret'. Alle advokater vil traditionen tro få tilsendt et gratis eksemplar. Det er mit ønske, at alle advokater læser og lever op til de nye regler, så vi kan fastholde vores særlige rolle i samfundet. ♦

Foto: Metten Holm

Større adgang til myndighedskontrol uden retskendelse

Siden 2009 er antallet af love og andre bestemmelser, der giver myndighederne adgang til at udføre tvangsindgreb over for borgere og virksomheder uden retskendelse steget med 26 pct. til 283 i 2022, viser en ny rapport fra den juridiske tænketank Justitia.

Stigningen sker, selvom der i 2018 blev nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, der skulle vurdere nødvendigheden af det stigende antal bestemmelser. Kigger man isoleret set på udviklingen fra 2021 til 2022, er der dog tale om et mindre fald fra 287 til 283 svarende til et fald på 1 procent.

Kilde: Justitia

VIDSTE DU AT...

Betegnelsen advokat erstattede den tidligere fællesbetegnelse sagfører i 1958, da en ny lov trådte i kraft 1. juli 1958. Trods ændringen måtte højesteretssagførere, overretssagførere, landsretssagførere og sagførere stadig benytte deres titler, men med loven fik de muligheden for at anvende betegnelsen advokat sammen med eller i stedet for deres hidtidige titel.

Ændrede retningslinjer for telefonsamtaler med indsatte

I alt ti advokaters opkald er blevet ulovligt aflyttet, viser undersøgelsen om ulovlig aflytning af telefonsamtaler mellem advokater og indsatte, som Kriminalforsorgen iværksatte i marts 2022. Samtaler mellem visse advokater og indsatte må ikke optages, men det er alligevel sket, da advokater ved en fejl er blevet oprettet som opkaldsmodtagere i den ordning, i stedet for at indsatte har benyttet sig af de særlige advokattelefoner. Kriminalforsorgen har nu indskærpet reglerne for oprettelse af opkaldsmodtagere, så det sker i overensstemmelse med reglerne. Advokater opfordres til at orientere sig i de nye retningslinjer og at være særligt opmærksomme på reglerne, hvis de overvejer at ansøge om at blive oprettet som opkaldsmodtagere i korttelefonordningen.

1.171

advokater er registreret med erhvervs- og selskabsforhold som arbejdsområde, hvilket gør området til det mest udbredte arbejdsområde blandt de danske advokater. Det næstmest populære speciale er bolighandel med 484 advokater, mens tredjepladsen går til familie- og personret, som 449 advokater har som registreret arbejdsområde. Hver advokat kan registrere op til tre arbejdsområder på Advokatnøglen.

Advokatsamfundet ønsker nødplan efter Nets-nedbrud

Det længerevarende Nets-nedbrud før sommerferien, der betød, at advokater ikke kunne bruge domstolenes retssagsportal, minretssag.dk, fik Advokatrådets procesretsudvalg til at efterlyse et alternativ.

“Minretssag.dk er meget sårbart i sådanne situationer, og det har givet anledning til massive udfordringer for både advokater og klienter. Da vi må forvente lignende i fremtiden, vil vi gå i dialog med Domstolsstyrelsen for at sikre, at der bliver udarbejdet en plan B,” siger udvalgets formand, Nikolaj Linneballe.

SJÆLLANDS BILAUKTION^{AS}
E T A B L E R E T I 1 9 7 4

SALG AF ALT I BILER, KØRETØJER OG PÅHÆNGSKØRETØJER FRA KONKURSBO, LIKVIDATIONER, DØDSBO ETC.

Sjællands Bilauktion kan hjælpe Jer med
et nemt og hurtigt salg til markedspris.

Vi kan bl.a. hjælpe med:

Afhentning

Klargøring

Opbevaring

Annoncering

Vurdering

Salg på offentlig auktion

"Send os adressen – så klarer vi resten."

Sjællands Bilauktion blev etableret i 1974
og er i dag landets største danskejede auktionshus for biler.
Hver onsdag afholder vi auktion, for såvel professionelle som private.

Fald i antallet af appelsager

Sagsbunken med nye ansøgninger om ap-pel-tilladelse til landsretten og Højesteret i civile sager og straffesager er skrumpet. Ifølge Procesbevillingsnævnets årsberetning for 2021 faldt antallet af modtagne sager hos afdelingen for ap-pel-tilladelser med 24 pct. til 2.448 sager i 2021.

Nævnet skriver i beretningen, at det i den forbindelse er værd at bemærke, at der i 2020 var flere sagskomplekser med ensartede typer om ap-pel-tilladelse til landsretten. Trods faldet i 2021 ligger niveauet fortsat markant højere end for bare otte år siden. I 2013 modtog nævnet 1.667 ap-pel-tilladelsessager. I løbet af 2021 nåede Procesbevillingsnævnet at behandle 2.059 sager.

2.559

personer har i 2022 søgt om optagelse på en bacheloruddannelse i jura, viser tal fra Uddannelses- og Forskningsministeriet. Det er et fald på 12 procent i forhold til 2021.

PRINCIPIEL KENDELSE

“Der må aldrig kunne rejses tvivl om, hvem der egentlig styrer advokatvirksomheden.” Advokatrådets formand Martin Lavesen og næstformand Charlotte Krarup i leder om Advokatnævnets principielle kendelse om en advokatvirksomhed, der blev stiftet ud af en virksomhed uden for branchen.

Nye advokatetiske regler med virkning fra september

Advokater skal fra 1. september i år forholde sig til et opdateret sæt advokatetiske regler, da Advokatrådet har besluttet at modernisere de nuværende advokatetiske regler, der siden sidste større revision for mere end ti år siden er knopskudt på en række områder.

Der er foretaget enkelte indholdsmæssige ændringer i regelsættet, og derudover er strukturen lavet om, så reglerne følger den typiske måde, som advokater behandler en sag på. Med ændringerne ønsker Advokatrådet, at de advokatetiske regler i højere grad beskriver den praksis, advokaterne befinder sig i med nye samarbejdsformer, ny teknologi og med de nye domme og kendelser, som er kommet til i de seneste år. Se reglerne på Advokatsamfundet.dk/godskik

FE-sagen

“Sagen mod tidligere FE-chef Lars Findsen kalder på eftertanke og viser et tydeligt behov for at indføre ekstra retsgarantier for personen i midten.”

Advokatrådets formand **Martin Lavesen** og næstformand **Charlotte Krarup** i kommentar bragt i Berlingske 4. juni.

Det går for stærkt

“Behandlingen af lovforslag i Folketinget går simpelthen for stærkt, og de input, der kommer fra andre, bliver sorteret fra, fordi det er for tidskrævende og måske for dyrt. Grundlæggende skal vi have et opgør, for vi har valgt en retsstat og en retsstat, den koster altså penge og tid.”

Generalsekretær i Advokatsamfundet, **Andrew Hjuler Crichton**, til paneldebat på Folkemødet.

KOMMENTERET STRAFFELOV

SPECIEL DEL 12. UDGAVE

891 sider | Pris 1.350,- | En del af jurabibliotek.dk

NYHED!

Danskernes grundrettigheder bliver i vid udstrækning sikret af grundloven og af internationale konventioner. De basale rettigheder bliver ofte taget for givet, men bør beskyttes. I dette tema undersøger Advokaten, hvad grundrettigheder betyder for retsstaten og retssikkerheden.

VI SKAL VÆRNE OM GRUNDRETTIGHEDERNE SOM ADVOKATER

Tekst Nya Vecht · Foto Jeppe Carlsen

Formanden for det nyligt nedsatte grundrettighedsudvalg, advokat Ole Spiermann, er ikke i tvivl om, at grundrettighedsudvalget er et klogt træk efter corona-pandemien. Han mener, at advokater har en vigtig stemme, når det kommer til at sætte og fastholde grundrettigheder samt retsstaten på agendaen.

Udsprunget af corona-pandemien og med fokus på grundrettigheder nedsatte Advokatrådet et grundrettighedsudvalg i begyndelsen af 2022. Udvalget har fokus på menneskeretlige, forvaltningsretlige og statsretlige emner. Formanden for udvalget er rådsmedlem og advokat Ole Spiermann, som mener, at tiden så absolut var moden til udvalgets opståen.

“Hele processen omkring corona var et uventet og til tider kaotisk forløb både for regeringen og embedsmænd, men selvfølgelig også for hele befolkningen. Lukningen af domstolene, ny regulering nærmest i form af pressemøder, systemiske nedlukninger samt den manglende involvering af Folketinget kunne ikke undgå at blive bemærket af den brede befolkning.”

På den måde havde krisen den utilsigtede positive effekt, at den brede befolkning i højere grad fik øjnene op for rettigheder og retssamfund som et vigtigt gode.

“Jeg har en klar fornemmelse af, at der gennem den senere tid er opstået en øget opmærksomhed på retsstaten og retssamfundet, og også at advokater spiller en central rolle for begge.

Netop derfor er det vigtigt, at grundrettighedsudvalget er blevet dannet, så det kan være medvirkende til at sætte og fastholde grundrettigheder og retsstaten på agendaen, blandt

befolkningen samt øge fokus på vigtigheden af retssikkerhed,” siger Ole Spiermann.

Holder øje med udviklingen

Ifølge Ole Spiermann er grundrettighederne solidt forankret i det danske retssystem, men det ændrer ikke på, at de skal passes og plejes.

“Systemerne og strukturen var stærke nok til, at det hele kunne falde på plads igen, da vi havde vænnet os til en ny virkelighed med sundhedskrise. Men en overgang var det måske ikke helt sikkert, at det ville ende sådan. Og i en sådan situation er der et behov for, at der er nogen, som taler retsstatens sag. Lige præcis det er advokater gode til, og vi har måske også nemmere ved det end eksempelvis dommere og embedsmænd, ligesom det i nogle sammenhænge er advokater, som skal tage initiativet, eksempelvis til et hørings-svar, en klage eller et sagsanlæg,” forklarer Ole Spiermann.

Han ser derfor i højere grad udvalgets rolle som beskytter end som forandrer.

“I udvalget har vi ikke et kæmpestort projekt omkring, at grundrettighederne skal ændres eller et programpunkt omhandlende en ny grundlov. Vi er derimod et udvalg, der skal følge med i, hvad der rører sig, og som kan give Advokatrådets

mening til kende, hvis der skulle opstå behov for det. Udvalgets arbejde skal ses som juridisk baseret svar på nogle samfundsmæssige vigtige udviklinger,” forklarer han.

Ifølge Ole Spiermann har mange af Advokatrådets andre udvalg en fast kadence og opgave, hvor grundrettighedsudvalget er mere ad-hoc-baseret.

Den yderste ramme

Han mener, at grundrettigheder er den yderste ramme for, hvad man kan tillade sig i samfundet. Der vil altid være politiske uenigheder i den udøvende magt, og der vil altid være flere partier, som man kan stemme på i et demokrati. Det ændrer dog ikke på, at der i et land som Danmark bør være stabilitet, når det kommer til beskyttelse af grundrettigheder, som dog også forandrer sig over tid.

“Der er jo også punkter, hvor vi har udviklet rettighederne. Da jeg gik på studiet i 1990'erne, var forfatningsret og grundrettighederne ikke så belyste som i dag. Men det har jo i stor grad ændret sig. Jeg tror også, at der har været en påvirkning fra de internationale domstole i Europa, blandt andet Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg.”

Som et eksempel på tidligere tiders mere afslappede forhold til jura, nævner Ole Spiermann, da Danmark

Grundrettigheder er ikke noget, som er forbeholdt en bestemt type advokater. Vi lærte om det på studiet, og det er noget, som vi alle skal værne om, uanset hvor man i øvrigt ender henne jobmæssigt.

første gang blev dømt i en sag ved Menneskerettighedsdomstolen omhandlende en sølvhandler, der sad varetægtsfængslet på særligt skærpet mistankegrundlag. Den samme dommer, der havde varetægtsfængslet ham, endte også med at dømme ham i den endelige retssag.

12 “Den dommer var forudindtaget, mente man i Strasbourg, mens vi i Danmark havde det pragmatiske synspunkt, at det var mægtigt smart, at han var med igen, for han kendte jo sagen i forvejen. Op gennem 1990’erne havde både lovgiver og domstole en del problemer med at tilpasse dansk ret til det mindre pragmatiske og mere principielle. Så selv i Danmark sker der udviklinger inden for den ramme, der hedder grundrettigheder. Hvis vi har en kultur og en mentalitet, hvor vi også siger, at vi kan lære noget af andre lande og andre kulturer, også i forhold til grundrettigheder, så tror jeg, at vi er et godt sted og kan holde et fornuftigt niveau,” siger Ole Spiermann.

Juridisk vagthund

Ole Spiermann mener, at ikke bare grundrettighedsudvalget, men alle advokater naturligt bør tale grundrettigheder op og fremhæve vigtigheden af

dem i det daglige.

“Grundrettigheder er ikke noget, som er forbeholdt en bestemt type advokater. Vi lærte om det på studiet, og det er noget, som vi alle skal værne om, uanset hvor man i øvrigt ender henne jobmæssigt. Vores opgave er ikke at løse store problematikker, men vi kan skabe opmærksomhed. Der er jo over 7.000 advokater, der har mange forskellige syn på virkeligheden, men vi har et nogenlunde fælles værdisæt fagligt, hvor grundrettigheder står centralt, og det betyder, at vi kan komme med konstruktive indspark, som kan blive inddraget af andre i embedsapparatet, i Folketinget eller ved domstolene,” siger Ole Spiermann.

Samtidig mener han, at grundrettigheder og retssikkerhed altid kan blive bedre, også fordi der er tale om balancer med andre hensyn i et demokrati.

“Det er interessant at se, hvilken reel magt statsmagten egentlig har, og hvorvidt vi lever i en tid, hvor statsmagten realpolitisk er lavere end dengang, hvor landet blev betjent af en enkelt tv-station suppleret med fastnettelefoni og postkort. Det er en gammel trav, at globale virksomheder også har meget betydelig magt, og der har igen lang tid i tilknytning til folkeret,

som gælder særligt for stater, været forsket i globale virksomheder og deres regulering eller mangel på samme.”

Ole Spiermann mener derfor, at grundrettighedsudvalget som juridisk vagthund ikke kun skal fokusere på statens gøren og laden, men også skal holde et fokus på de andre spillere, der er magtfulde.

Ole Spiermann ser også frem til dialogen med advokatstanden og håber, at andre advokater vil byde ind til udvalget med problemstillinger, som udvalget skal have fokus på. Oprettelsen af udvalget er også et klart signal om, at advokatstanden til stadighed har et ansvar for grundrettighederne. Det er vigtigt, at advokathatten også kommer på i denne sammenhæng, selvom for eksempel Institut for Menneskerettigheder, Justitia, EU og Justitsministeriet – og selvfølgelig også domstolene – ligeledes arbejder med grundrettigheder.

“Der er måske ikke så meget brug for det lige her og nu ‘i fredstid’, men det gør det ikke mindre vigtigt. I mange sammenhænge er det jo også sådan, at hvis ikke en advokat rejser en problemstilling, så får andre slet ikke lejlighed til at tage stilling.” ♦

OLE SPIERMANN

Advokat og partner hos Bruun & Hjejle, København. Formand for Bruun & Hjejles bestyrelse. Medlem af Advokatrådet. Formand for grundrettighedsudvalget. Medlem af Tibetundersøgelseskommision I og II såvel som Mink-kommisionen. Tidligere professor i folkeret ved Københavns Universitet.

MICHAEL HANSEN JENSEN

Professor i statsret på Aarhus Universitet.
Forfatter til flere bøger om blandt andet grundloven.
Hovedredaktør ved Karnovs Lovsamling.

Vi skal bidrage fra start i den lovgivende fase

Tekst Nya Vecht · Foto Jeppe Carlsen

Det er vigtigt, at man til stadighed er opmærksom på betydningen af grundrettighederne, og at de ikke glemmes i forhastede lovgivningsprocesser og af et embedsværk, hvor juraen ligger mindre på rygraden end tidligere. Det mener professor og medlem af grundrettighedsudvalget Michael Hansen Jensen.

Det er vigtigt, at såvel myndighederne som borgerne har et bevidsthedsniveau om vores grundrettigheder. Og særligt advokater har et ansvar for at være opmærksomme, når det kommer til grundrettigheder, for de kan om nogen se, hvor skoen trykker.

“Det er jo ikke mindst advokater, som et langt stykke hen ad vejen skal gøre opmærksom på de eventuelle problemer, der konkret kan være i forhold til grundrettighederne. Advokater fungerer i kraft af faglig indsigt og viden om klienters forhold ofte som grundrettighedsvagthund. De bidrager til, at myndighederne til stadighed overholder reglerne over for borgerne. Advokater spiller i det hele taget en vigtig rolle for effektiviseringen af grundrettighedsbeskyttelsen.”

Det siger Michael Hansen Jensen, der udover at være medlem af grundrettighedsudvalget, er professor i statsret på Aarhus Universitet.

Udover den overordnede og mest vigtige opgave, som er at fastholde opmærksomheden på grundrettighederne, mener han, at det er relevant, at grundrettighedsudvalget ser nærmere på problemstillinger som eksempelvis magtens tredeling, og at udvalget er en aktiv spiller i forhold til nye lovgivninger.

“Vi kan som udvalg allerede bidrage i

den lovgivende fase i form af høringsvar, men derudover kan vi også gennemføre undersøgelser og eventuelt afholde seminarer. Oplysningsarbejdet er i det hele taget rigtigt vigtigt – både internt blandt andre advokater og som ekstern oplysning til offentligheden.”

Nye rettigheder med omtanke

Grundlæggende er den beskyttelse, man finder i grundrettighederne, rimelig tilfredsstillende, mener professoren. Man kan selvfølgelig altid overveje, om grundrettighedsbeskyttelsen bør styrkes gennem en grundlovsændring.

“Jeg synes for så vidt, at rettighedsbeskyttelsen i grundloven er ret fornuftig. Man kan naturligvis diskutere, om man skal forbedre eller udvide antallet af rettigheder. Eksempelvis kunne man overveje en bedre beskyttelse af ytringsfriheden. Man bør dog tænke sig godt om, inden man indsætter helt nye rettigheder. Navnlig bør man være opmærksom på, at hvis man indsætter mere programprægede bestemmelser, som ikke har et mere præcist juridisk indhold – eksempelvis bestemmelser om beskyttelse af miljøet – så kan der være en risiko for, at man flytter politisk præget magt over til domstolene. De rettigheder, som man skulle vælge at skrive ind, bør så vidt muligt helst

være så præcise, at de uden større usikkerhed kan anvendes af myndighederne, således at vi som borgere kan gå til domstolene og få dem håndhævet, hvis vi mener, at de bliver krænket,” siger Michael Hansen Jensen.

Han mener, at grundrettighedsbeskyttelsen i Danmark generelt set er fin, og den efterleves almindeligvis i praksis, selvom han også nævner, at der har været eksempler, hvor der har været problemer med at handle i overensstemmelse med grundrettighederne.

“Her kan man for eksempel se på Tibet-kommissionen, der fandt, at der var sket brud på forsamlingsfriheden og ytringsfriheden i forbindelse med politiets og myndighedernes ageren under det kinesiske statsbesøg. Og man kan for så vidt også henvise til Mink-kommissionens vurdering af, at der blev slået mink ihjel uden lovhjemmel.”

Michael Hansen Jensen peger i den forbindelse igen på, at viden og bevidsthed om grundrettighederne hos myndigheder og borgere er central for en effektiv beskyttelse – og at advokater her spiller en vigtig rolle.

Embedsrollen ændret

Hvis Michael Hansen Jensen skal påpege forhold, der måske ville kunne afstedkomme problemer i forhold til

Man skal passe på ikke at have så travlt, at man kan komme til at overse betydningen af grundlæggende rettigheder.

grundrettighederne, når det kommer til lovgivning, så ser han hastigheden i lovgivningsprocessen som en faktor.

“Man skal passe på ikke at have så travlt, at man kan komme til at overse betydningen af grundlæggende rettigheder. Men der ligger måske også mere bag end blot hastighed. Den traditionelle embedsmand – med typisk juridisk baggrund og en længere ansættelse i et ministerium og dermed stor indsigt i det relevante lovgivningsområde – er i dag ikke så fremherskende som tidligere. De traditionelle embedsmænd er i nogen grad afløst af mere procesorienterede embedsmænd med større fokus på en effektiv realisering af en ministers ønsker.”

Han understreger, at legalitet, hjemmel og grundrettigheder er fuldstændigt internaliseret i den måde, man tænker på som jurist.

“Når den ændrede embedsmandsrolle bliver kombineret med, at det skal gå hurtigt, kan der nok være en øget risiko for, at man ikke altid er helt opmærksom på faldgruberne. Det er vigtigt, at legalitet altid er udgangspunktet og ikke blot et hensyn blandt flere,” siger han. ♦

GRUND- RETTIGHEDER

HVAD ER GRUNDRETTIGHEDER?

Grundrettigheder er rettigheder til værn om individet eller en minoritet, som er sikret i forfatningen eller i internationale menneskerettighedskonventioner med tilnærmelsesvis samme status i national ret som forfatningen.

Jens Elo Rytter, Professor i forfatningsret, Københavns Universitet

HVAD ER GRUNDRETTIGHEDSUDVALGET?

Grundrettighedsudvalget er et tværgående udvalg, der har fokus på statsret, menneskeret og forvaltningsret. Inden for dette område kan udvalget beskæftige sig med projekter og mindre opgaver, ligesom det forventes, at udvalget bidrager til høringssvar inden for området. Desuden kan grundrettighedsudvalget yde med- og modspil til regeringen omkring grundrettigheder og retsstaten.

MEDLEMMER AF GRUNDRETTIGHEDSUDVALGET

Advokat **Ole Spiermann** (formand)
Advokat **Karoline Normann**
Advokat **Per Hemmer**
Advokat **Jonas Christoffersen**
Advokat **Thomas Holst Laursen**
Professor **Michael Hansen Jensen**

Vores grundlov er forældet

Tekst Nya Vecht · Foto Morten Holtum

Rent juridisk findes grundrettighederne navnlig i grundloven, der efterhånden er ved at være en ældre dame, hvis man spørger juraprofessor Jens Elo Rytter. Han efterspørger en revision af grundloven, så man derved sikrer retssikkerheden i fremtiden.

Den danske grundlov er egentlig ret forudsigelig – men den svarer ikke til nutiden, og de rettigheder, der er i den, er forældede og til dels utilstrækkelige. Så enkelt opsummerer Jens Elo Rytter de nedskrevne grundrettigheder, der først blev defineret i 1849, da Danmark fik sin første demokratiske grundlov.

“Generelt har vi været rigtigt gode til at efterleve vores grundrettigheder i Danmark. Tidligere gik nogle så vidt som at sige, at man egentligt ikke behøvede at have rettighederne stående i grundloven, og at man heller ikke havde brug for domstolene til at håndhæve dem, fordi det var en så integreret og indarbejdet del af vores demokrati, at vi respekterede borgerens frihed og retssikkerhed,” siger Jens Elo Rytter, der er juraprofessor ved Københavns Universitet med speciale i forfatningsret og menneskerettigheder.

Lovgivning på kanten

Men i takt med, at menneskerettighederne er blevet udviklet og langt mere fintmaskede over de sidste 30 til 40 år, hvilket hovedsageligt er takket være Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, så er menneskerettighederne også blevet mere kontroversielle.

“Det har resulteret i, at der er kommet lovgivning i Danmark, som er gået tættere på grundrettighederne, end vi har set tidligere. Vi ser også politikere og lovgivere, der er villige til at gå helt til kanten af, hvad vi må i forhold til

vores internationale menneskerettighedsforpligtelser. Der er sågar politikere, der mener, at vi skal træde ud af de internationale rettighedsforpligtelser, hvilket man jo sagtens kan gøre. Det betyder, at de internationale menneskerettigheder ikke er så uantastelige, som de tidligere var – de er derimod oppe til debat. Og den tendens gør blot de grundlovssikrede rettigheder så meget desto vigtigere,” siger Jens Elo Rytter.

Konsekvenser for grundrettighederne

Forestil dig et Danmark, hvor kvinder ikke har samme rettigheder som mænd. Og hvor du kan blive retsfulgt for at kritisere den siddende statsminister. Vi er ikke tilbage i 1700-tallet, hvor grundrettigheder endnu blot var utopisk ønsketænkning fra datidens filosoffer og andre ligesindede. Vi er såmænd i dagens Danmark, hvis man sætter den eksisterende grundlov på spidsen. Jens Elo Rytter mener, at der absolut er huller i vores grundlov, og det kan på sigt have konsekvenser for vores grundrettigheder.

“Hvis du ser nærmere på grundloven, så er der rigtigt mange huller i den, og det skyldes, at vores grundlov er blevet tænkt i 1849. Efterfølgende har man justeret lidt, men man har ikke nytænkt grundrettighederne og revideret grundloven herhjemme, som man eksempelvis har gjort i Norge for nylig. Så vi lever så at sige med de forestillinger, som man gjorde sig for over halvandet hundrede år siden,” siger Jens Elo Rytter.

Det betyder, at mange af de rettigheder, som vi tager for givet i vores samfund, ikke står nedskrevet i grundloven. Det er for eksempel ikke forbudt at torturere mennesker ifølge grundloven.

“Der er ingen beskyttelse mod tortur eller straffe med tilbagevirkende kraft, og der er – hvilket nok overrasker mange – en meget dårlig beskyttelse af ytringsfriheden i grundloven. Vi har særligt gennem de senere år set ytringsfriheden som en af de vigtigste demokratiske rettigheder i Danmark, hvilket er ganske ironisk, når den er så dårligt beskyttet. Man kan i princippet straffe folk lige så hårdt, som man vil, efter at de har sagt eller skrevet noget, man ikke bryder sig om, uden at det er i strid med ytringsfriheden i grundloven. Så i princippet kan du lave en lov, hvor du kan straffe folk med fængsel, hvis de kritiserer statsminister Mette Frederikssens politik.”

En bremse for politikerne

Ligestilling mellem kønnene har heller ikke helt fundet vej til grundloven. I disse tider, hvor køn og diskrimination er et varmt emne, vil det nok også undre de fleste, at man i Danmark kunne lave en helt systematisk diskrimination af kvinder, uden at det ville være i strid med diskriminationsforbuddet i grundloven, for det pågældende forbud går kun på religion og afstamning. “Jeg mener, at grundloven skal svare til nutiden og vores samfund, og det gør vores grundlov ikke med alle de huller, som der er i den. Men der er ikke

politisk vilje lige nu til at ændre den. Som politiker kan det jo være meget rart ikke at have alt for mange grundrettigheder i grundloven, for de udgør jo – og det er meningen med dem – en bremse for politikerne og begrænser dem i, hvad de kan beslutte. Derfor tror jeg, at der er mange politikere, som finder den gamle grundlov meget praktisk. Grundloven er fleksibel, og de nedskrevne rettigheder er ikke alt for moderne. Der er ikke stof i dem til, at domstolene kan begynde at lave benspænd for lovgivningen, som mange politikere mener, at de internationale grundrettigheder kan og gør,” siger Jens Elo Rytter.

Jens Elo Rytter er ikke i tvivl om, hvor han ville lægge sit fokus, hvis han havde mulighed for at ændre ved grundloven.

“Jeg ville starte med at lave en præcis kortlægning af, hvor grundloven er blevet forældet med udgangspunkt i de internationale menneskerettighedsforpligtelser. Jeg tror vitterligt, at mange almindelige mennesker ville blive overraskede over, hvor lidt man egentligt kan bruge vores egen grundlov til, når det kommer til grundrettigheder.” ♦

JENS ELO RYTTER

Professor i forfatningsret ved det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet.
Specialiseret i menneskerettigheder.
Forfatter til flere bøger blandt andet lærebogen “Individets grundlæggende rettigheder”.

MED KAPPEN ER DET ALVOR

Tekst Camilla Bergsagel Nielsen Foto Jeppe Carlsen

Den historiske tradition med at tage en advokatkappe på i landsretten giver en følelse af, at der er mere på spil, lyder det fra to advokater. De oplever også, at klienter trækker lidt på smilebåndet til traditionen, som også rummer visse ulemper.

Første gang, Mie Sønder Koch skulle iføre sig en advokatkappe, ledte hun forgæves efter kapperne. Det var i foråret 2020, hvor hun lige havde fået møderet for landsretten. Men kapperne var fjernet midlertidigt som følge af coronapandemien.

“Jeg havde glædet mig en smule til at få den på, fordi den på sin vis var symbol på, at nu havde jeg endelig fået den møderet,” siger Mie Sønder Koch, advokat med speciale i straffe- og familiesager.

Advokatapperne er fundet frem for længst igen og hænger sammen med anklagerkapperne på en stumtjener i selve retslokalet. Advokatappen, forsvarerkappen eller bare den røde kappe. Den sorte kappe med rødt revers og røde borter ved ærmerne har mange navne og har været fast inventar i retssalene de seneste 100 år.

I årevis har det været Advokatsamfundets opgave at anskaffe og vedligeholde kapperne, som advokaterne bærer i landsretterne og Sø- og Handelsretten. Sidst retterne fik fremstillet nye kapper på vegne af Advokatsamfundet, skete det med støtte fra Dreyers Fond.

Forsvarsadvokat Daniel Rosenkilde husker også tydeligt, da han for første gang tog en advokatkappe på i landsretten. Det var i en sag om værtshusvold.

“At tage en anden farve kappe på tydeliggjorde skiftet fra anklagemyndigheden til advokatrollen. Øjeblikket, hvor det pludselig var den røde kappe og ikke den lilla, jeg skulle have på, står skarpt i min hukommelse,” siger han.

Selve skiftet passede ifølge Daniel Rosenkilde godt til transitionen til den nye rolle. Ligesom Daniel Rosenkilde bar Mie Sønder Koch også i en periode den lilla kappe, men hun har også haft dommerkappe

på som dommerfuldmægtig.

Den røde kappe, de begge er iført nu, er fremstillet af bomuld og polyester. Tidligere syede skræddere kapperne af ren silke, men for år tilbage blev det besluttet at gå bort fra det noget mere bekestelige tekstilstof. En enkelt silkekappe hænger fortsat på Østre Landsrets stumtjener, da Mie Sønder Koch skal finde en kappe, der passer, men hun foretrækker faktisk de nyere kapper i bomuld og polyester frem for de ældre versioner, da det ifølge hende føles lidt som en billig morgenkåbe at have dem i silke på. Mie Sønder Koch skynder sig altid over til kapperne for at finde en kappe, der passer.

“Den skulle jo gerne få en til at udstråle autoritet, men det falmer en smule, når den er alt for stor, og ærmerne hænger og dingler, eller når den sidder fast i hjulene på stolen,” siger hun.

Netop kappestørrelserne får Daniel Rosenkilde til at overveje at købe sin egen kappe:

“Ulempen ved at låne en kappe er, at det er lidt tilfældigt, om du i retslokalet kan finde én, der passer. Jeg har lidt lange arme, og derfor kan det være vanskeligt at finde en i den rigtige størrelse. Det er ikke helt one size fits all.”

Daniel Rosenkilde har det helt fint med at skulle have en kappe på i landsretten.

“Når man har en kappe på, er det en fysisk manifestation af, at man nu befinder sig i landsretten, og at der derfor er lidt ekstra på spil for både klienten og advokaten. Det er en tradition, der viser den alvor, der er omkring sagerne, og den respekt, der er for retshandlingen i landsretten.” Dog kalder han samtidig kapperne en lidt speciel tradition.

“For eksempel kan klienterne godt smile lidt af det

DANIEL ROSENKILDE

Forsvarsadvokat Daniel Rosenkilde (H) er en del af advokatfirmaet Rosenkilde og Gregersen. Har virket som advokat siden 2014. Før han var med til at stifte eget advokatkontor i 2017 sammen med advokat Asser Gregersen, var han ansat hos Stagetorn Advokater. Han har tidligere været i anklagemyndigheden i cirka ti år, senest hos Rigsadvokaten. Er antaget som beneficeret advokat.

MIE SØNDER KOCH

Mie Sønder Koch (L) har sit eget advokatfirma Mie Sønder Koch Advokatfirma. Har været advokat siden 2014 og beskæftiger sig primært med straffesager og familiesager. Har tidligere været ansat hos Statsadvokaten i København og var tillige i en periode dommerfuldmægtig og fængselsfuldmægtig.

og spørge, om jeg så også skal have en paryk på.”

Det er han glad for ikke er et krav i Danmark, men han gætter på, at det måske falder lige så naturligt at have paryk på som at have kappen på, hvis du er opvokset i en anden retstradition. I flere hundrede år har det været en tradition for britiske dommere og advokater at bære hvide hestehårsparykker, og den dag i dag er parykkerne stadig en fast beklædningsgenstand i visse dele af det britiske retssystem.

“Nej tak til parykker. Så havde mine klienter nok gloet endnu mere på mig,” siger Mie Sønder Koch, som ofte oplever, at hendes klienter kigger undrende på hende, når hun tager en kappe på.

“Men de fleste trækker bare lidt på smilebåndet.”

For hende personligt betyder det ikke det helt store at have en kappe på, men omvendt mener hun heller ikke, at advokatkapperne skal afskaffes.

“Jeg kan meget godt lide, at jeg med den på bliver advokaten og ikke privatpersonen Mie, der er kommet til at tage en blomstret sommerkjole på. Ved at have kappen på bliver du mere neutral i din påklædning og indtager rollen som advokat,” siger Mie Sønder Koch.

Samtidig er den ifølge hende et udtryk for, at niveauet er løftet, fordi sagen er kommet for landsretten. I én type af sager ville hun dog foretrække at lade kappen blive hængende på stumtjeneren.

“I familiesager, som jeg har mange af, er retsmøderne lidt mere uformelle. Der virker det lidt mærkeligt at iføre sig en kappe. Det virker malplaceret i den sagstype, især når jeg nogle gange sidder over for en stakkels mor eller far, som er selvmøder i retten.”

Det giver ifølge Mie Sønder Koch mere mening at have kappen på i en alvorlig straffesag. Hun mener helt overordnet set, at det er særligt vigtigt, at dommerne bærer kapper under retssager, fordi de ved at have dem på optræder neutrale og ophøjede. Samme holdning deler Daniel Rosenkilde:

“Dommerkappen har i højere grad en funktion, fordi den udtrykker, at det er en dommer og ikke en privatperson, der behandler sagen og træffer afgørelse.” ♦

KAPPERNES HISTORIE

I mange år har advokater båret kapper i landsretterne og i Højesteret samt Sø- og Handelsretten. Mens Foreningen Højesteretsskranken står for lånekapperne i Højesteret, er det en del af Advokatsamfundets forpligtelser at sørge for advokat-kapperne i Østre og Vestre Landsret samt i Sø- og Handelsretten.

Traditionen med advokater i kapper kan spores helt tilbage til 1600-tallet, hvor Christian V beordrede, at dommere såvel som retssekretærer, anklagere og forsvarere skulle have kjortler på i Højesteret. Kammertjener Hans Voscham stod for designet. Dengang stillede kongen specifikke krav til kjortlernes udseende, og kapperne fulgte i mange år efter de oprindelige forskrifter. Den dag i dag er der fortsat mange lighedstegn mellem kjortlerne fra dengang og nutidens kapper.

Anvendelsen af kapper i landsretterne såvel som Sø- og Handelsretten bygger til dels på en kongelig resolution fra 1920, som Christian X stod bag. Kapperne er stadig den dag i dag en del af lovgrundlaget, idet de er omtalt i lovforarbejderne. Af dem fremgår det, at advokater i landsretterne og i Sø- og Handelsretten bærer sorte kapper med røde kanter, mens anklagerne bærer sorte kapper med lilla kanter. Dommerkappen er udelukkende sort.

I byretten bærer anklagere og advokater ingen kapper, mens dommerne først tog kapper på i 2012 efter en lovændring.

ETNOLOG:

KAPPEN HAR EN BETYDNING

En uniform skal ifølge etnolog Helle Leilund udstråle den rette grad af autoritet for ikke at få en negativ effekt og miste sin funktion.

En forældet tradition eller et vigtigt element i retssalen? Spørger man Helle Leilund, som har en ph.d. i europæisk etnologi og har skrevet sin afhandling om uniformt arbejdstøj, er svaret både og.

“Forsvarsadvokater føler sikkert, at det er nemmere at være forsvarsadvokat med kappe på i retssalen, fordi kappen på en måde er med til at give rygrad. Kappen signalerer, at du befinder dig i et rum, hvor der er en vis alvorlighed, og at du taler på vegne af noget større end dig selv – hele lovens historie og erfaringer fra tidligere,” siger hun.

Helle Leilund forklarer, at du, når du tager en uniform på, i høj grad lægger din egen subjektive holdning og indstilling til tingene til side og træder ind i en anden rolle. Det gælder alt fra hospitalspersonale i hvide kitler til S-togsrevisorer, som kontrollerer billetter i togene, men også advokater iført kapper i en retssal.

“Forsvarsadvokater gemmer deres egne holdninger væk og påtager sig i stedet rollen som advokat. En uniform som for eksempel en kappe har en betydning for selvfølelsen hos den, der bærer den, men også for, hvordan andre mennesker behandler og taler til vedkommende,” siger Helle Leilund, som samtidig påpeger, at alt i en retssal er koreograferet på en bestemt måde.

“Der er regler for, hvor de forskellige parter skal sidde, og hvordan man må tale med hinanden. Tøjet er i et sådant rum med til at holde disse relationer på plads.”

Dog siger Helle Leilund, at det er en hårfin balance at skabe en uniform, der giver den rette effekt. En uniform skal ifølge hende udstråle tilpas meget

autoritet, men ikke være så autoritær, at folk ikke vil have den på, eller at de personer, der møder personen i uniform, reagerer negativt.

“Hvis en uniform er forkert i den kontekst, den bliver brugt i, så virker den ikke, men yder i stedet modstand.”

I den forbindelse hæfter Helle Leilund sig ved,

at de to forsvarsadvokater Daniel Rosenkilde og Mie Sønder Koch har oplevet klienter trække på smilebåndet og spørge, om der så også skal en paryk på.

“Når klienter griner lidt af kappetraditionen, opstår der en smule modstand mod uniformen, og den mister noget af sin funktion.”

Derfor tror Helle Leilund, at der er en vis sandsynlighed for, at kapperne måske ryger helt ud af de danske retssale.

“Hvis kapperne opfattes som latterlige eller unødigt autoritære, tror jeg, at chancen for, at de forsvinder, bliver større.

Mit gæt er, at kapperne fortsætter med at eksistere, så længe de giver mening og støtter op om den overordnede hensigt, som omhandler seriøsitet, objektivitet og en fair rettergang, hvor alle er lige for loven.”

Hvis kapperne en dag er fortid i de danske retssaler, spår Helle Leilund, at de bliver erstattet af tøj, som bliver opfattet som mere nutidigt, men det skal stadig være formelt, seriøst og afdæmpet.

“Hvis tøjet larmer for meget, hører andre ikke ordentligt efter, hvad du siger. Tøjet skal være neutralt. Du ser heller ikke dommere sidde med kæmpestore 80'er-glitterøreringe.” ♦

Grant Compass

En digital løsning som giver fonde mere **overskud** til at dele penge ud

Digital fondsadministration

Fondsarbejde som du kender det. Bare lettere. Slip for ukvalificerede ansøgere og sig farvel til papirarbejdet i et system med indbygget compliance.

"Med Grant Compass kan bestyrelsen fokusere 100% på indholdet i ansøgningerne og ikke på administrative processer."

Eva Hesse Lundström, Forkvinde,
Holger og Ruth Hesses Mindefond

Formueforvaltning for fonde

Formueforvaltning der giver flere fordele til din fond - i stedet for din bank. Spar op til 50% med passiv forvaltning og få mere til uddelinger. I samarbejde med **Nykredit**

"Grant Compass sætter helt nye standarder for digital administration af fonde. Det er den bedste løsning på markedet."

Johan Weihe
Partner, Bech-Bruun

Læs mere på:
grantcompass.com

BISTANDSADVOKATENS UKLARE ROLLE

Tekst Isabel Fluxá Rosado · Foto Jeppe Carlsen

Der er brug for bistandsadvokater i sager om vold og voldtægt, men samtidig med nye lovmæssige rammer, som bistandsadvokater skal agere i, så er rollen blevet sværere at udfylde. Lovgivningen bør være mere klar – også i forhold til hvem der kan være bistandsadvokat, mener en af de mest erfarne af slagsen, advokat Helle Hald.

Helle Hald måtte ændre sin sommerferie i år for at træde til som bistandsadvokat for 33 af de ofre, berørte og pårørende, der blev ramt af skudtragedien i indkøbscentret Fields. Hun er ofte i retten og bistår forurettede personer i barske sager om vold og voldtægt, og denne er helt usædvanlig, så her må hun trække på de mindfulness-teknikker, som hun jævnligt dyrker, når sagerne kravler ind under huden.

“Jeg sad tilfældigvis ved computeren, da Dommervagten sendte en kort mail ud om, at der var brug for en bistandsadvokat i en række sager. Mere stod der ikke, men jeg kunne jo godt regne ud, hvad det handlede om. Jeg svarede med automatreaktion: ‘Det kan jeg godt.’ For jeg kunne mærke, at det skulle jeg. Og ja det er overvældende, men det er også et kald for mig. Byretten beskikkede mig straks for de første ti – de tre efterlevende familier og så de syv ofre for drabsforsøg, og siden er der stille og roligt kommet flere ind,” fortæller hun.

Når kalenderen tillader det, trækker hun sig tilbage i sit sommerhus. Hendes venner kan godt undre sig over, at hun altid tager alene derop, men det er helt nødvendigt for at restituere.

“Det er langt ude på bøhlandet. Jeg går nogle lange ture, og jeg gider faktisk ikke at snakke med nogen andre end min hund. Det hjælper mig med at lade op.”

Arbejdet som bistandsadvokat handler om at kunne tale med mennesker og rådgive dem, mens de står midt i en alvorlig krise, og at bistå dem

under retssagerne ved at varetage deres interesser. I de senere år er der kommet øget fokus på at styrke indsatsen overfor ofre for særligt seksuelle overgreb, og det har medført øget mulighed for brugen af bistandsadvokater.

En pioner på området

Helle Hald begyndte som advokat i 90'erne med at specialisere sig i personskadeerstatning og blev med tiden en pioner indenfor bistandsadvokatorordningen og selve udviklingen af rollen. I dag er det lovpligtigt at få tilbudt en bistandsadvokat, hvis man har været udsat for blandt andet voldtægt. Enten finder man en selv ved at søge på nettet, eller politiet kontakter en række beneficerede fra en liste. Der er dog ingen formelle krav til at varetage rollen som bistandsadvokat, og det kan godt være et problem, mener Helle Hald.

“En af de første ting, jeg var med til at indføre i 2005 var, at der skal være en bistandsadvokat til stede med det samme i forbindelse med en afhøring af en person, der har været udsat for et seksuelt overgreb – medmindre forurettede siger, at det ikke er nødvendigt. Mit engagement i at forbedre volds- og seksuelle overgrebs retsstilling tog til, da Center for Seksuelle Overgreb blev stiftet i 2000 og op til 2010, hvor jeg havde meget med dem at gøre.”

Nogle kalder derfor Helle Hald for bistandsadvokaternes mor.

“En af de andre beneficerede advokater sagde engang, at jeg nærmest har gjort en selvstændig profession ud af at være bistandsadvokat. Men det er det jo ikke. I nogle sager er jeg

bistandsadvokat, i andre er jeg advokat for en, der er blevet påkørt, eller for en forælder, der vil have hele forældremyndigheden.”

Men det er rollen som bistandsadvokat, der fylder mest. En rolle, hun også underviser i på kurser. Helle Hald er blandt dem i Københavns politikreds, der som beneficiert bliver ringet op, og hun træder til i alle døgnets timer for at bistå en forurettet, der har været udsat for en forbrydelse. Hun hjælper personen med at nå til en afklaring om, hvorvidt det er en sag, som skal anmeldes til politiet, hvis ja hjælper hun ofte med anmeldelsen, og hun er med under afhøringen hos politiet og senere i retten. I mange tilfælde hjælper hun også ofre med at søge erstatning for svie og smerte.

Helle Hald har været beneficiert siden 2014, og det er typisk beneficerede advokater, der bliver beskikket som bistandsadvokater, men muligheden er i princippet åben for alle advokater. Der er ingen regler om det, selv om Helle Hald godt kunne tænke sig, at der var, for det kræver nogle særlige ikke kun juridiske men også menneskelige kompetencer:

“Der er stor forskel på, om jeg taler med forældre til en afdød, en, der har været udsat for drabsforsøg, et trafikoffer eller en ung kvinde, der har været udsat for voldtægt. Gennem tiden har jeg taget forskellige uddannelser og kurser i menneskekundskab, og om hvordan jeg kommunikerer med forskellige typer af personligheder.”

Helle Hald bruger for eksempel modellen Enneagrammet i tankerne om

ni forskellige personlighedstyper, når hun møder klienter. Det hjælper hende i dialogen og med at forstå andres motiver for handling og adfærd.

“Hvis jeg for eksempel sidder overfor en 8’er, som har svært ved at bede om hjælp og har svært ved at være sårbar. Så ved jeg, at det er bedst at blive på egen banehalvdel som den nøgterne advokat. Kontra hvis jeg sidder overfor en 1’er ligesom mig selv – sådan en hjælpertype, som slet ikke kan klare, hvis de har gjort noget forkert, og som er perfektionist. Eller en 4’er, som kan være meget følelsesladet, og som virkelig har brug for at blive mødt i sine behov og følelser,” forklarer hun.

Klienterne har forskellige behov, og hvis Helle Hald ikke selv kan hjælpe dem, skal hun guide dem hen til rette sted. For eksempel hvis de har brug for psykologhjælp eller anden støtte.

Respekt for rollen

I de første år som bistandsadvokat brugte Helle Hald meget tid på at sætte faste rammer for bistandsadvokater.

“Dengang var det for det første ikke særligt prestigefyldt – det er det stadig ikke, og der var ikke meget fokus på det. I starten lå det ikke politiet lige for at tilkalde en bistandsadvokat i forbindelse med en afhøring. Jeg har ved mange lejligheder taget små kampe i retten. For eksempel om, at bistandsadvokater skal tages med på råd, når sagerne skal berammes. Så kunne byretterne sige: ‘Det plejer vi ikke at gøre.’ Men med årene kom der kendelser på det, og så fremgår det også af et cirkulære optrykt i en betænkning fra

1987 og endvidere af Retsplejeloven, og så kunne jeg sige: ‘Det tror jeg nok, jeg skal.’”

Holdningen til bistandsadvokater har ændret sig til det langt bedre, men der er stadig daglige kampe. Et af dem handler om honorering.

“Det arbejde, man udfører og honoreres for, skal være rimeligt og fornuftigt, og det skal ikke være mere end nødvendigt. Jeg synes for eksempel, at der skal meget til, for at man som bistandsadvokat skal sidde og overvære en hel straffesag, så det kan man ikke kræve flere timer for. Det kan være relevant at høre den tiltaltes forklaring, men det er ikke særlig ofte. Opgaven er at være til stede, når den forurettede afgiver forklaring. Men der skal

immervæk læses op på sagen, og man bruger tid med klienten også før retssagen og på at indhente de relevante akter og dokumentation for erstatningskrav. Jeg frygter lidt, at når retterne ofte ikke honorerer de timer, som advokaterne beder om, så må det jo være fordi, de har en opfattelse af, at der sidder nogen og misbruger systemet.”

Det er derfor ofte nødvendigt at bruge flere timer på klienterne, end man får betaling for.

“Der er meget pro bono i det. Som udgangspunkt får man betaling for fire timer per sag, men jeg har lige haft en sag med et voldsoffer, hvor jeg har brugt 26 timer. Det var et offer for psykisk vold, og det kræver altså nogle timer, hvor vi også rådfører med en

HELLE HALD

Advokat (H) hos Sirius advokater siden 2006. Tidligere ansat hos Horten i 11 år. Leder af kontoret for Erstatning- og forsikringsret, som er hendes speciale. Bistandsadvokat for ofre for vold og seksuelle overgreb, hvor hun bistår den forurettede under politiets efterforskning og under sagens behandling i retten. Helle Hald har været frontløber for bistandsadvokatordningen. Hun er talskvinde i landsforeningen Hjælp Voldsofre, der hjælper ofre og pårørende.

psykolog. Det vil retterne ikke honorere. Derfor kan jeg kun være glad for, at jeg er på et kontor, hvor vi kan rumme pro bono arbejde. Det taler så ind i, at det nok er derfor, at der faktisk er rigtig mange, der ikke gider det,” siger hun.

Til gengæld oplever Helle Hald, at der er kommet mere respekt for rollen som bistandsadvokat med årene. Både hos domstolene og især hos politiet.

“Flere har fået øjnene op for, at det er vigtigt med bistandsadvokater, og at det ikke bare handler om at sidde og holde i hånden eller dele kleenex ud. I praksis fungerer det ret forskelligt i politikredsene, og det ved jeg, fordi jeg underviser i hele landet, og advokater fortæller mig, hvordan det foregår i deres retskredse. I København, hvor jeg hører til, har det aldrig fungeret bedre, end det gør nu. Politiet har en liste over beneficerede, de ringer til, og de er hurtige til at melde ud, når de har brug for nogen. Der er nogle virkelig dygtige politifolk derude, som også er gode til at vurdere, hvornår der for eksempel skal en psykolog med.”

Nye tiltag giver nye spørgsmål

Også fra Justitsministeriets side oplever Helle Hald en interesse for hvervet, hvor flere af de forbedringer, hun gennem årene har arbejdet for, er blevet til lov eller er under overvejelse i udvalg.

En egentlig tilkaldeordning er formentlig på vej, men flere steder har politiet selv organiseret en sådan. Hertil kommer, at der i marts i år er nye regler, hvorefter man som forurettet har fået ret til en vederlagsfri samtale med en bistandsadvokat, før der eventuelt

bliver foretaget politianmeldelse. En samtale, der må vare en time.

“Jeg har lige haft tre, der efter en drøftelse med mig, valgte ikke at anmelde. Det er godt, at den nye ordning har sat det i system, så vi har ro til at tale det igennem. Men jeg har også haft en, der følte sig utryk ved den første bistandsadvokat, hun havde kontaktet, hvor hun følte, at hun blev fejlet af og fik besked på at glemme det og komme videre, men hun gik så videre til mig. Så står det uklart, om jeg så kan fakturere den time, eller om den allerede er opbrugt. Det slår mig, at der nok kommer til at være pokkers til forskel på den advokat, man får fat i. Det kan vi ikke lave om på. Vi advokater er mennesker med forskellige holdninger til tingene.”

Den nye lov såvel som tilkaldeordningen afføder flere uafklarede spørgsmål. De handler både om salærer, og om der er dækning for det øgede tidsforbrug. Der er nemlig stor forskel på honorering i de forskellige landsdele. I forhold til retssikkerhed handler uklarhederne blandt andet om, hvad der ligger i bistandsadvokatens rådgivningsopgave, herunder hvordan det undgås at påvirke og farve beviset/vidneforklaringen, før afhøringen foretages.

“Som bistandsadvokat er man jo advokat for vidnet, man har hovedbeviset i sin varetægt, og derfor skal man være varsom. Vi må ikke rådgive på samme måde som en forsvarer, der sidder overfor en tiltalt. Hvis jeg sidder med en forurettet i en voldtægtssag, som spørger: ‘Tror du, at jeg kan få noget ud at

anmelde? Kan sagen komme videre?’ Så er jeg jo nødt til at spørge: ‘Tror du, at han var klar over, at du ikke ville, eller var han helt overbevist om, at I var to om det?’ ‘Vil han have samme opfattelse som dig?’ Allerede det er et bevismæssigt farligt spørgsmål, som sætter refleksion i gang i hendes hoved. Nu har jeg stillet det. Hvad hvis hun så siger: ‘Han troede nok, at vi var enige om det. Han var nok ret sikker på, at jeg gerne ville.’ Kan du lige høre en advokat sige: ‘Ok det skal du nok ikke sige til politiet.’ Det må jo ikke ske.”

En bistandsadvokat skal være knivskarp, og politiet skal have fuld tillid til de advokater, der har disse indledende samtaler. Der bør derfor være en vurdering af, om der er en risiko for at påvirke en vidneforklaring inden en afhøring hos politiet, mener Helle Hald.

“Når nu lovgiver har besluttet, at en bistandsadvokat er en ret, som ofre for seksuelle overgreb har, bør man så også sige, at den ret skal udmøntes i noget kvalificeret rådgivning. Kan vi nogensinde blive klogere på det? Jeg mener, at Justitsministeriet skal sørge for, at der er en sikkerhed for kvalitet. Det er ikke nok, at man står på listen over beneficerede. Der kan være mange dygtige advokater derude, som ikke er på den liste,” siger hun.

Videoafhøring truer retssikkerheden

Hvis det ender med en anmeldelse til politiet, dukker der nye retssikkerhedsmæssige problemer op. Da samtykkeloven trådte i kraft ved årsskiftet, blev der samtidigt indført mulighed for

OM BISTANDSADVOKATER

En person der har været udsat for en forbrydelse som overfald, røveri, vold eller voldtægt har ret til en bistandsadvokat. Bistandsadvokatens rolle er at varetage interesserne for den forurettede og de pårørende til eksempelvis et drabsoffer. Alle advokater kan i princippet påtage sig rollen som bistandsadvokat, men det er typisk beneficerede, der bliver tilkaldt.

videoafhøringer af voldtægts ofre med det formål at forebygge en øget traumatisering af ofre ved gentagne afhøringer under et sagsforløb.

Men videoafhøringer er ifølge Helle Hald ikke nødvendigvis en fordel. Slet ikke ved de indledende afhøringer hos politiet lige efter anmeldelsen. I nogle politikredse tilbyder man nu videoafhøring med det samme, og så kan bistandsadvokaten og en beskikket forsvarer blive tilkaldt kl. 3 om natten. Hvis der ikke er grundlag for en anmeldelse, har alle spildt deres tid. Men det er langt fra det eneste problem. Under videoafhøringen sidder bistandsadvokaten i et monitorrum og ikke sammen med den forurettede og kan således ikke støtte, bistå og vejlede, som man kan under en fonetisk afhøring og med optagelse af lyd alene. Senere skal de så gennemgå videoen, og det kræver mere tid.

“Jeg er ikke ubetinget begejstret for de videoafhøringer. Det er ikke gennemtænkt ordentligt, og der er mange situationer, hvor det ikke er godt. Det gavner ikke en forurettet, som er i chok, og som ofte bebrejder sig selv alting og er ude af stand til at reflektere, at blive optaget på video. Hvorfor skal de afhøres på video med det samme? Hvem får noget ud af den videoafhøring? Gør forurettede? Slipper de for at gå i retten. Nej – de skal jo afhøres på ny. Politiet kan jo ikke lave den fuldkomne afhøring i starten af efterforskningen. Jeg vil gerne sætte spørgsmålstegn ved, om det overhovedet er mere skånsomt med videoafhøringer,” siger Helle Hald.

Det skurrer også, at inden politiet får lov til at tale med sigtede, så har sigtede lov til at se videoen af forurettede.

“Det giver sigtede et ret godt fundament for at imødekomme og opbygge et forsvar på et ret tidligt tidspunkt.”

Og igen rejser der sig en række uafklarede spørgsmål om bistandsadvokatens rolle og rådgivning.

“Må en forurettet, der gerne vil se sin videoafhøring, se den sammen med mig, og hvor må det foregå? Må vi se den på mit kontor? Hvordan sikres det, at retten så honorerer den ekstra tid? Der mangler en masse regler på området for at sikre både den forurettedes såvel som den tiltaltes retssikkerhed.”

Der er også en række uklarheder om brug af videoen under selve retssagen, og nogle af dem knytter sig til § 856 i retsplejeloven. I § 856 fremgår det, at forurettede kan anmode om, at tiltalte føres udenfor retslokalet, når forurettede skal afgive forklaring, hvis det frygtes, at forurettede ellers ikke er i stand til at afgive en uforbeholden forklaring.

“Jeg siger altid til mine klienter: ‘Du skal selvfølgelig møde op og afgive forklaring, og tiltalte skal være der, for så tager du magten tilbage, og det er godt for dig. Han har også godt af at høre, at du er ked af det.’ Men nogle siger: ‘Jeg kan ikke. Jeg vil blive retraumatiseret, han skal ud.’ Det løser vi på den måde, at de enten sidder i et tilstødende lokale i et lytterum, så de ikke ser hinanden.”

Men ved brug af video vil der være nye udfordringer:

“Er det nødvendigt at vise hele videoen

af forurettedes forklaring, eller kan vi nøjes med dele heraf? Og hvad betyder det, at forurettede bliver set fra storskærm og dermed vil være let at indprente sig hos tiltalte, hvis de tilfældigvis mødes igen? Hvad betyder det, når der er supplerende spørgsmål, og forurettede alligevel skal ind i retten. Hvis forurettede er blevet optaget på video, hvad gør vi så med § 856? Kan de så sige: ‘Jeg vil gerne se videoen af mig selv, men når jeg skal besvare supplerende spørgsmål, så vil jeg have, at tiltalte ikke er til stede.’ Giver det mening? Tiltalte har lige set dig på en video på en storskærm. Kan man bede om, at tiltalte også er udelukket fra retsmødet, når videoen afspilles? Er det retssikkerhed for den tiltalte? For nu skal den tiltalte jo stole 100 procent på sin forsvarer.”

Der er ikke kommet faste regler endnu om, hvornår videoafhøringen kommer ind, så lige nu foregår det på forskellig vis i retskredsene.

“Det ideelle efter min opfattelse vil være, at den indledende afhøring skal foregå på god gammeldags vis, foretages af politiet og optages fonetisk på bånd, som det foregår de fleste steder. Under retssagen kan man så overveje videoafhøringer, hvis det passer til den konkrete sag, for eksempel hvis tiltalte er gået under jorden og først møder op i retten tre år senere.”

Helle Hald og Advokatsamfundet er i skrivende stund i dialog med Justitsministeriet angående de mange uafklarede spørgsmål ved videoafhøringer. ♦

DREYERSFOND

Lån Valencia

til faglige arrangementer

Ansøg på [Dreyersfond.dk](https://dreyersfond.dk)

Skat er svært at forstå

Tekst Isabel Fluxá Rosado · Foto Jeppe Carlsen

Hvordan går det med retssikkerheden inden for dit område?

Helt overordnet går det godt. Set fra de 5,5 mio. borgeres side så er det hele automatiseret. Skat er kompliceret, men systemet fungerer i vidt omfang. Når jeg får min egen årsopgørelse, har jeg som udgangspunkt tillid til, at den er korrekt. Hvis man ikke har et problem med skat, så kører tingene ret glat.

Udfordringerne kommer, hvis man har problemer. Det er svært at forstå, hvad der står i lovgivningen og at finde ud af, hvad svaret er på den tvivl, man har. Det er svært, hvis man bliver fanget i et stort IT-system, der er brændt sammen. Når folk er utilfredse, så opstår der tvister og mange af dem. I 2020 brugte staten otte gange så meget på advokatbistand til Skatteministeriet som til ministeriet på andenpladsen.

Det går fremad med retssikkerheden i disse år, blandt andet fordi der sker opnormering i Skatteforvaltningen og hos klagemyndighederne. Der har været nogle skandalesager, som fylder meget. Måske kan man forebygge, at der sker lige så mange skandaler i fremtiden, og måske kan man få ryddet lidt ud i sagsbunkerne.

Sagsbehandlingstiderne navnlig på klageområdet er meget, meget lange – det ser dog ud til, at det går den rigtige vej. Der kommer lidt flere afgørelser, end der gjorde for et par år siden.

De advokatetiske regler har fået et særligt afsnit om skatterådgivning, og på myndighedssiden har ombudsmanden fået et særligt kontor for skattesager, som både kigger på konkrete sager og beskæftiger sig med sager på et retssikkerhedsmæssigt overordnet plan for at spore tendenserne.

Hvis man vil føre sag, så er der på skatteområdet en omkostningsgodtgørelsesordning. Man kan få dækket halvdelen af sine omkostninger, hvis man klager eller sagsøger og taber – eller alle sine omkostninger, hvis man vinder eller

bliver sagsøgt af staten. Ordningen blev fjernet i 2009 og genindført i 2017. Det har stor betydning, særligt for borgere og mindre virksomheder, for det er dyrt at føre en skattesag.

Hvornår giver det mening at føre en sag mod systemet?

Det sker jævnligt, at borgere og virksomheder får medhold i skattesager. Men det er svært, og der skal meget til. Både på skatteområdet og på andre områder, hvor modparterne er offentlige myndigheder. Myndigheden har ofte selv været med til at skabe reglerne og har store ressourcer til rådighed. Man møder nok hårdere modstand i myndighedssager end på en del andre områder, hvilket også stiller krav til, hvilke ressourcer man har og er villig til at kaste efter sin sag.

Ved krav under en halv eller hel million kr. skal man tænke sig godt om, inden man fører sag. Det bliver hurtigt ædt op af omkostninger, hvis sagen er kompliceret, også selvom man har omkostningsgodtgørelsen med. Har man ikke en principiel grund til at føre sag, så skal man ofte op på et par millioner, før det kan svare sig.

Jeg har selv ført en sag som privatperson på vegne af en lille virksomhed, jeg driver, om gebyr for affaldsadministration. Den handlede om, hvorfor man skal betale et gebyr for noget, man ikke modtager. Man skulle betale et affaldsgebyr, selvom man ikke havde noget affald, og selvom man ikke havde brugt nogle affaldstjenester. Gebyret dækkede i realiteten omkostningerne ved andre virksomheders affald. Kunne det være rigtigt?

Virksomheder og organisationer havde i årevis beklaget sig over gebyret, der blev betragtet som en meningsløs ekstra skat, og som blev opkrævet 300.000 gange hvert år. Min egen kommune brugte ifølge dem selv stort set hele gebyrindtægten på at behandle klager over gebyret og ansøgninger om fritagelse.

RETSSIKKERHEDSSTAFET

I de kommende udgaver af Advokaten sender vi stafetten fra advokat til advokat inden for forskellige retsområder. Her vil de fortælle, hvilke udfordringer de ser for retssikkerheden i Danmark, og hvad man kan gøre for at højne den.

Grundlaget for et retssamfund er legalitetsprincippets krav om, at myndighederne skal agere med fornøden hjemmel. Retssikkerhed udspringer basalt af, at borgernes rettigheder og pligter følger af lovgivning og ikke af uhjemlede påfund. Motivationen for sagen var at få afklaret principielt, om disse krav var overholdt.

På den anden side i sagen var Københavns Kommune, Kommunernes Landsforening og staten. Sagen blev ført hele vejen fra byretten til Højesteret. Jeg tabte i byretten, vandt i landsretten og vandt i Højesteret.

Det var ikke nemt at føre sagen, og jeg fik undervejs bistand fra øverste hylde, så jeg forstår godt, hvorfor der ikke kører så mange af den slags sager. Man bliver mødt af hård modstand. Myndighederne stiller op med nogle virkelig dygtige advokater, der ved, hvad de laver, og som har ressourcer til rådighed. Det er ikke i sig selv retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at det offentlige kæmper deres sag, hvis de mener, de har ret. Men for mange vil der være en uligevægt i styrkeforholdet, som kan være problematisk. Derudover blev jeg også mødt af nogle processuelle skridt,

som var overraskende, fordi effekten af dem var, at sagen med stor sandsynlighed blev lukket ned og forhindret i blive behandlet videre. Sådan endte det ikke, og det er ikke hverdagskost, men det gjorde det svært.

Hvilke udfordringer er de største?

Den største udfordring, som jeg ser det, er strukturel. Det er regelgrundlaget på området. Der er for mange regler, og de er for svære at forstå. Der skal ikke meget til, før man er nødt til at kontakte en rådgiver for at finde ud af, hvad der gælder. Der kommer mere regulering, og meget af den lapper på eller knopskyder fra tidligere regulering i stedet for, at der kommer noget nyt – helhedsløsninger, der omstrukturerer eller konsoliderer regelgrundlaget for et område på en systematisk måde.

Og så er der sagsbehandlingstiderne. Den seneste sag, jeg har haft for Landsskatteretten, havde været under behandling siden 2015. Den blev afgjort syv år senere. Der er mange eksempler på sager, der er fem til seks år undervejs i klagesystemet alene, og hvis de så rammer domstolene, tager det et par år mere for hver instans. Skal en sag igennem domstolene, så er vi ofte oppe på en ti år i alt.

Derudover er det som sagt dyrt at føre skattesager og retssager i det hele taget. Tit giver det ikke mening at få prøvet sin sag, når tiden og omkostningerne tages i betragtning, og det gælder både borgere og virksomheder. Retfærdighed er godt, men der skal også være reel adgang til den. Det hjælper ikke meget, at domstolene sikrer ens retssikkerhed, hvis man ikke har råd til at komme inden for retssalenes døre. Der er modstående hensyn, for hvem skal så betale, men det er en velkendt udfordring, at retssikkerhed kan være en fugl på taget, mens man nede på jorden har regninger at betale.

Når det er så dyrt at føre en sag, så er det måske

Det hjælper ikke meget, at domstolene sikrer ens retssikkerhed, hvis man ikke har råd til at komme inden for retssalenes døre.

med til at sikre, at de dårligste sager ikke bebyrder retssystemet. Men omvendt er der mange gode sager, der isoleret set ikke har nogen særlig økonomisk værdi, og som derfor aldrig bliver prøvet. Det hæmmer retsudviklingen, hvis sager om vigtige spørgsmål lever et kort liv for at lide en stille død.

Og samtidig må man sige, at selvom man synes, at man har en god sag, så er det svært at få medhold. Er det et retssikkerhedsmæssigt problem, hvis man ikke får ret? Det er det vel ikke, hvis man ikke har ret, men i bredere perspektiv er det uheldigt, hvis lovgivningen er så svær at forstå, at borgerne i stort omfang vurderer deres retsstilling forkert.

Skattemyndighederne er nogle gange grænsesøgende med, hvor langt de kan strække lovgivningen for at standse uønsket adfærd eller for at udvide skattepligten. Hvis man er den, som grænsen bliver testet på, og man bliver trukket gennem en eller flere instanser, så er det hårdt. Omvendt er det godt, at grænsen så bliver fastlagt. Så der er flere sider af det.

Hvad skal der til for at forbedre retssikkerheden?

Jeg har et generelt håb om bedre kvalitet og større forståelighed af reglerne samt af selve

regeludarbejdelsesprocessen.

Det er en stor mundfuld at skulle ændre skattelovgivningen, og processen går nogle gange for hurtigt. De folkevalgte, der stemmer det igenem, skulle gerne have de fornødne rammer og den fornødne tid, for at de har mulighed for at forstå de regelsæt, der vedtages. Når reglerne er mange og indviklede, så opstår der konflikter og myndighedssager og retssager, som koster og tager lang tid. Mon ikke der ville være færre af dem, hvis lovgivningen var mere overskuelig?

Skattelovgivningen kan være så forsimplet eller kompliceret, som vi har lyst til. Det er jo et politisk spørgsmål og afhænger af, hvor meget vi vil detailregulere. Jo mere vi forsimples, des mindre kan vi nuancere, og des sværere bliver det at fange dem, der sniger sig udenom. Så det er en afvejning af hensyn, der alle er vigtige.

Hvem skal have den næste retssikkerhedsstafet?

Det kunne være spændende at høre, hvordan det går med retssikkerheden fra en advokat, der arbejder med MeToo-sager og advokatundersøgelser. Jeg vil gerne give stafetten til advokat Rikke Søgaard Berth, der er ekspert i forvaltningsret hos Horten og jævnligt forestår advokatundersøgelser i kommunerne. ♦

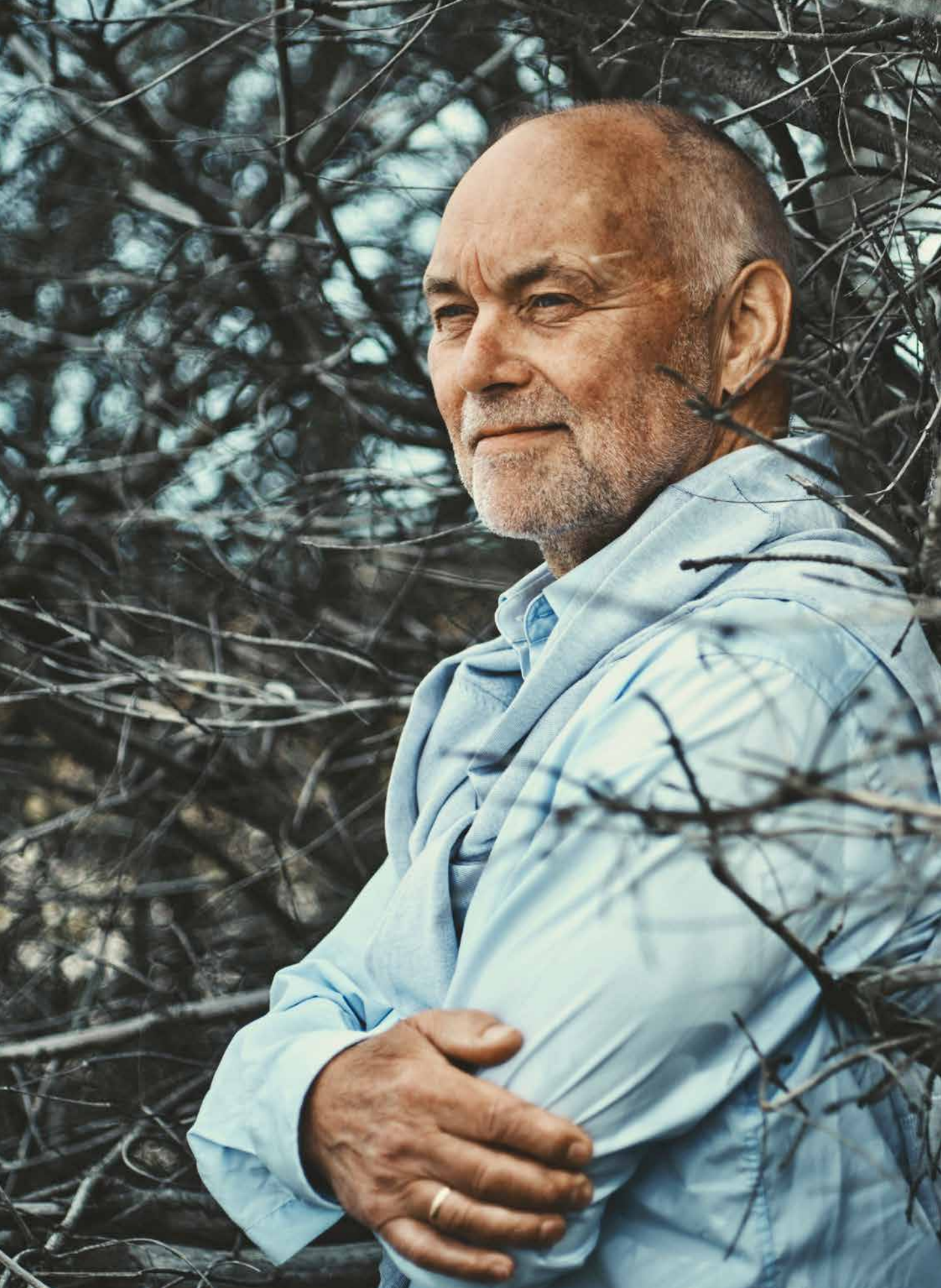

THOMAS GØNGE

Specialiseret i skatte- og afgiftsret.

Arbejder navnlig med indirekte skatter (herunder moms, told og punktafgifter), skatteproces samt rådgiver- og ledelsesansvar. Fører sager for de administrative myndigheder og domstolene.

Forfatter til EU-Karnov om fiskale bestemmelser, som blandt andet omfatter momsdirektiverne, punktafgiftsdirektiverne og harmoniseringsregler om direkte skatter samt EU-Domstolens praksis herom. Ejer og redaktør af Den Grønlandske Lovsamling på www.dgl.gl.

ADVOKATETIKKENS GRAND OLD MAN TAKKER AF

Advokatsamfundets fagchef Lars Økjær Jørgensen har været en central person i arbejdet med de advokatetiske regler. Nu er han officielt gået på pension, men han vil stadig være fuldt beskæftiget med en konsulentvirksomhed, der rådgiver om god advokatskik, og med den mediationsvirksomhed, han tidligere drev i fritiden.

Én person stikker særligt ud for Lars Økjær Jørgensen, når han kigger tilbage på sin 25 år lange karriere i Advokatsamfundet: Torben Melchior. Mens han selv var sekretariatschef i Advokatnævnet, var Torben Melchior, som senere blev præsident for Højesteret, formand for nævnet. Han blev samtidig et forbillede for Lars Økjær Jørgensen.

“Hans stringente og præcise tilgang til juraen har præget mig meget. Han lærte mig, at det er gavnligt engang imellem at være tørvetriller og virkeligt nørde igennem med et område,” siger han.

For Lars Økjær Jørgensens vedkommende udgjorde de advokatetiske regler det område. Først fordybede han sig i reglerne ved som sekretariatschef at være med til at skrive de vigtige

kendelser fra nævnet og senere ved selv at formulere udkast til nye regler, som Advokatrådet helt overordnet stod bag og vedtog. Det gjorde han, mens han varetog et job, først som afdelingschef og senere fagchef i Advokatsamfundet.

Før sommerferien sagde Lars Økjær Jørgensen farvel til sit faste job i Advokatsamfundet. Bag sig har han flere fagbøger, der har gjort advokatstanden klogere på advokatetik. Ud over at have sat et gedigent aftryk på de advokatetiske regler, som han har været med til at formulere ned på skrift i bogform, står han også bag bøger om advokatetik generelt og om mediation.

Ifølge Lars Økjær Jørgensen har arbejdet med de advokatetiske regler været sjovt, og det kendetegn går igen for alle de opgaver og job, han har sagt ja til gennem årene. Også for det allerførste job som politifuldmægtig i anklagemyndigheden hos politiet i Aarhus og Esbjerg.

“Dengang var jeg single og havde masser af tid. Jeg kørte med på patrulje om natten og havde endda min egen uniform. Det var skægt.”

Men efter fem år hos politiet ville Lars Økjær Jørgensen udforske andre dele af juraen, da arbejdet i anklagemyndigheden primært centrerede sig omkring strafferet og straffeprocess. Efter nogle år først som advokat, hvor han også var et år i England og tog en Master of Laws, og senere som ansat i Erhvervsministeriet, fik han i 1997 jobbet som sekretariatschef i Advokatnævnet.

Klienten først

Sammen med Martin Lavesen, som i dag er formand for Advokatrådet, har Lars Økjær Jørgensen for nylig afsluttet arbejdet med en opdateret version af bogen De advokatetiske regler – kommenteret. Det er den tredje udgave af bogen, som også indeholder helt nye

regler. Den første udgave, som de to også skrev sammen, udkom i 2011, mens den tredje udgave er udkommet 1. september i år. Der er ifølge Lars Økjær Jørgensen sket en stor udvikling i reglerne i løbet af de årtier, han har beskæftiget sig med reglerne.

“Oprindeligt bar de advokatetiske regler præg af at være laugsregler, hvis formål var at beskytte advokaterne i advokatstanden. Eksempelvis måtte advokater på ingen måde tage hinandens sager. Jeg er stolt af, at jeg har været med til at dreje dem i retning af, at det afgørende er hensynet til klienten,” siger Lars Økjær Jørgensen, som dog understreger, at klienten også indtog en plads i regelsættet tidligere.

“Hvis reglerne smager for meget af at være laugsregler, kan klienterne få det indtryk, at hensynet til andre advokater er det væsentligste for advokaterne. Det risikerer at gå ud over den generelle tillid til advokater.”

Hans vurdering er, at hvor reglerne tidligere i vidt omfang var laugsregler, relaterer de sig i dag næsten 100 procent til klientens behov. Udviklingen er sket gradvist, og Lars Økjær Jørgensen mener, at man kun kan gisne om, hvor meget udviklingen i reglerne har forbedret tilliden til advokaterne.

“Men den har i hvert fald fjernet risikoen for, at det modsatte sker.”

Lars Økjær Jørgensen vil nødig prale, men han mener selv, at bøgerne om de advokatetiske regler har haft stor betydning for advokaterne.

“Det giver en tryghed for advokaterne, at reglerne ikke alene er regler, men at de er fortolket og sat ind i en kontekst. Advokatfuldmægtige og advokater får hjælp til, hvordan de skal forstå reglerne,” siger han.

Forsikringen, der ikke blev

Arbejdet med advokatetik og de bøger, der er kommet ud af det, stikker ud

som noget, den pensionerede fagchef er stolt af, men den 25 år lange karriere i Advokatsamfundet har også budt på nederlag. Det gælder blandt andet arbejdet tilbage i 2017 med en ny forsikringsordning, som faldt til jorden.

“Det var svært for nogle virksomheder at slippe deres egne ordninger, som de havde haft i mange år. Det havde jeg det forfærdeligt med, for jeg synes, at det var en meget smidig ordning med stor sikkerhed for advokaterne,” fortæller Lars Økjær Jørgensen.

Ordningen gik kort fortalt ud på, at alle advokater skulle samle deres pligt-mæssige ansvarsforsikring og garanti ét sted, så advokaterne blev fri for at tænke på deres forsikring, som også ville følge dem automatisk, når de skiftede job. En fælles forsikringsordning ville ifølge Lars Økjær Jørgensen blive markant billigere, fordi konkurrencen om at vinde en så stor og attraktiv forsikringsopgave ville være skærpet. Selvom forsikringsordningen aldrig blev til noget, tror han, at der er en chance for, at den kan have sin gang på jord i fremtiden, fordi stemningen pludselig kan ændre sig.

Hvis det sker, bliver det under alle omstændigheder i en tid, hvor han selv er slettet fra den faste lønnsliste i Advokatsamfundet.

Slapper af med træsnit

Pensionen betyder dog ikke, at Lars Økjær Jørgensen nu drosler helt ned

og bare smækker benene op på liggestolene i familiens sommerhus ved Sjællands Odde. I stedet vil han formentlig være i fuld sving med selv at bygge nye havemøbler i træ. Snedkerarbejde er en af hans helt store hobbyer, og han skaber alt fra møbler til små træfigurer.

“Jeg slapper meget af med det. Når du bruger hænderne til at forme ting i træ, koncentrerer du dig om det fysiske arbejde og slapper af på en anden måde, end når du skal tænke.”

Samme ro finder han, når han går rundt med en metaldetektor for at finde levn fra fortiden. Senest har han fundet en knap fra bronzealderen. Arbejdslivet er dog på ingen måde lagt helt på hylden, da Lars Økjær Jørgensen fortsat vil være konsulent og tilknyttet Advokatsamfundet. Han vil også fortsætte med at undervise på advokatuddannelsen samtidig med, at han skruer op for sin mediationsvirksomhed. Lars Økjær Jørgensen tog mediatoruddannelsen i 2004, og derefter fik han idéen til Mediationsinstituttet, som han var med til at etablere og var direktør for i de første seks år af instituttets levetid. I dag driver han sin egen mediationsvirksomhed.

“Folk skal vende deres opfattelser af konflikter på hovedet. Mange er vant til, at en dommer beslutter udfaldet af en konflikt, og så slipper parterne for selv at finde en løsning, men de bliver ofte utilfredse i sidste ende – også

selvom de vinder sagen, netop fordi de ikke har været med til at finde løsningen,” forklarer han.

Som eksempel nævner han, at den vindende part måske mangler at få en ordentlig undskyldning, og hvis tvisten var mellem to parter, der arbejdede sammen tidligere, ville de måske inderst inde gerne have fortsat samarbejdet.

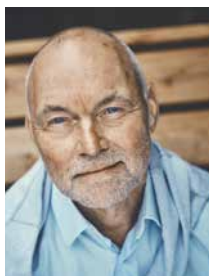
“I retten ser du aldrig de løsninger, der ligger lige for,” siger Lars Økjær Jørgensen, som undrer sig over, at advokater ikke benytter mediation i højere grad i sager, men også til udfordringer i en partnerkreds eller blandt medarbejderne.

Som mediator er Lars Økjær Jørgensen blandt andet fast tilknyttet lægernes organisationer PLA og PLO, hvor han bistår lægeklinikker, hvis der er knas internt blandt medarbejderne eller blandt de læger, der ejer klinikken.

“Mennesker i konflikt taler sammen til hverdag, men de trænger aldrig ned under overfladen. Det hjælper jeg dem med.”

Muligheden for at dedikere endnu mere tid til mediation, som tidligere udelukkende var en fritidsbeskæftigelse, er en af grundene til, at Lars Økjær Jørgensen vælger at gå på pension.

“Jeg brænder meget for området, og for mig er det den ild og entusiasme, der driver værket,” siger han. ♦

LARS ØKJÆR JØRGENSEN

Født i 1956, er cand.jur., LLM (Master of Laws) samt uddannet mediator fra advokaternes mediatoruddannelse i 2004. Fik sin advokatbeskikelse i 1985. Har arbejdet for anklagemyndigheden, som advokat og i Erhvervsministeriet, før han blev sekretariatschef i Advokatnævnet i 1997. I 2002 var han konstitueret landsdommer i Østre Landsret i ni måneder og vendte derefter tilbage til Advokatsamfundet først som afdelingschef og senere som fagchef.

DE VAR DREVET AF SORGEN

Allerede fra det første møde med de grønlandske eksperimentbørn sagde Mads Prammings mavefølelse, at der var tale om en vigtig sag. Som deres advokat fik han den danske stat til at betale erstatning, inden sagen endte foran en dommer. Sagen indeholder adskillige principielle knudepunkter, men mest bemærkelsesværdigt er, som han ser det, statens umenneskelige måde at håndtere den på.

“De andre er døde af sorg.” Sådan svarede de seks nulevende grønlandske eksperimentbørn, da jeg som det første sagde til dem, at jeg var overrasket over, hvor unge og friske de var, fordi de jo var de sidste seks i live ud af 22 i alt.

Eksperimentbørnene, som i dag alle er i slutningen af 70'erne, var samlet her i mødelokalet på kontoret og sad rundt om plankebordet. Én efter én fortalte de historien om deres liv, og hvordan det har påvirket dem, at den danske stat som led i et eksperiment tog dem væk fra deres grønlandske hjem, da de var børn. De græd, græd og græd, mens de fortalte. Det var så rørende.

Benzinen for klienterne i mange af de sager, jeg fører, er vrede og at stille nogen til ansvar for det, de har været udsat for. Det gælder eksempelvis sager mod kommuner om voldtægt i plejefamilier og sagen mod staten med godhavnsdrene, som var udsat for overgreb på børnehjemmet Godhavn i 50'erne, 60'erne og 70'erne. Den følelse kan jeg sagtens forstå, og den driver også mig i den type af sager.

De nulevende grønlandske eksperimentbørns energi i denne sag var ikke vrede mod systemet over deres ødelagte barndom, men i stedet sorg. De var ulykkelige og ville gerne have en undskyldning med mere vægt under end kun den skriftlige undskyldning, de havde fået på daværende tidspunkt.

Det ændrede hele min forståelse af sagen, for det gik op for mig, at det, de var udsat for, gør lige så ondt på et menneske som fysisk vold og seksuelle overgreb.

Det første møde med eksperimentbørnene fandt sted 30. august 2021, men allerede et par måneder tidligere begyndte vi her på advokatkontoret at undersøge sagen. I foråret ringede et af de seks eksperimentbørn til mig, efter at de første godhavnsdrenge, som jeg også repræsenterede, fik erstatning fra staten. Da eksperimentbørnene ligesom dem havde fået en undskyldning fra staten, spurgte hun, om jeg ville kigge på deres sag.

I 1951 fjernede Danmark som kolonimagt 22 børn fra deres hjem i Grønland og sendte dem til Danmark for at gøre dem til en dansktalende elite i Grønland. De fleste kom tilbage til Grønland, men flyttede ind på et børnehjem i stedet for at komme hjem til deres familier, mens enkelte

blev bortadopteret til plejefamilier i Danmark.

Ét af seks eksperimentbørn, som jeg repræsenterede, blev bortadopteret, mens resten endte på børnehjemmet.

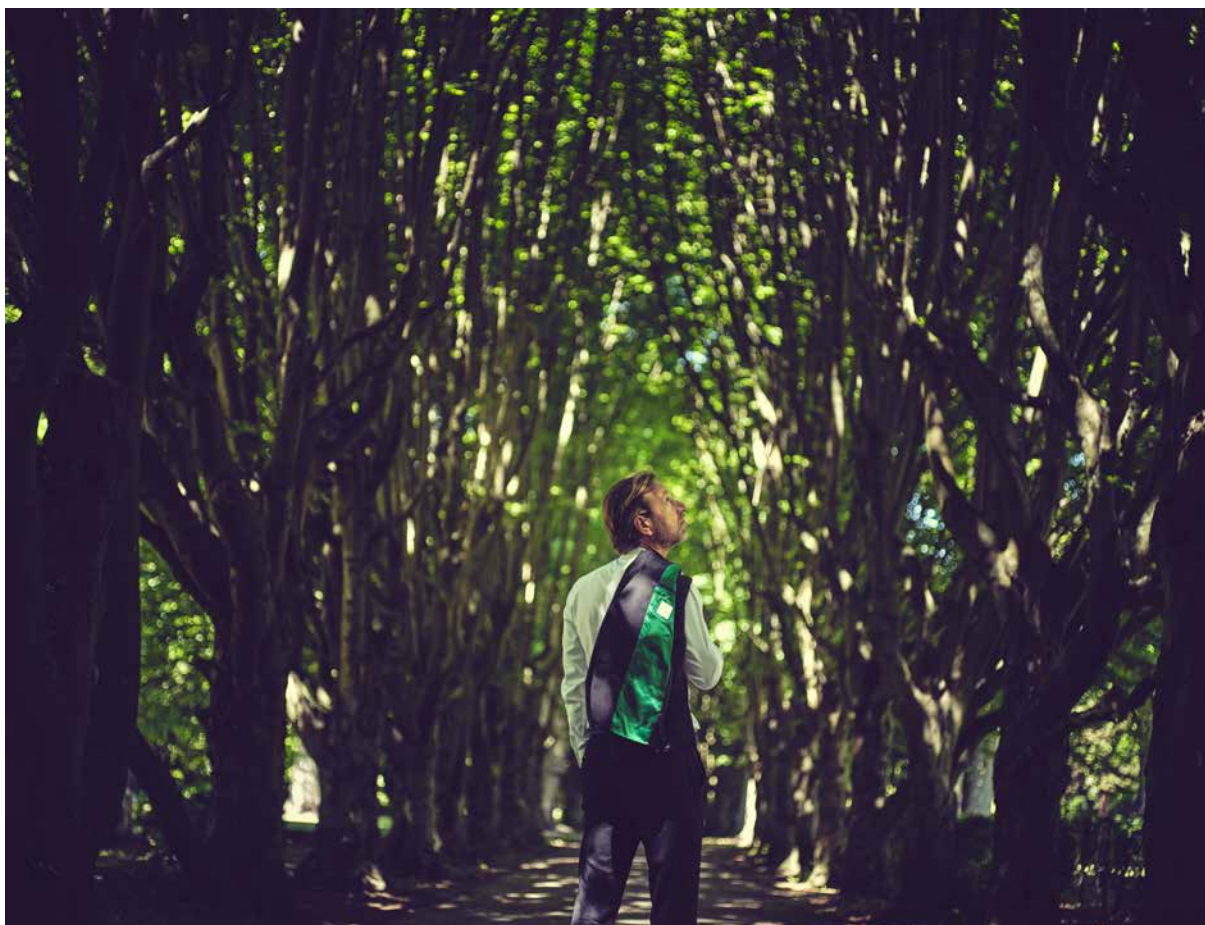
Vi sendte et samlet erstatningskrav på 1,5 mio. kroner til Statsministeriet 22. november 2021 sammen med et udkast til en stævning. Kort tid efter ringede Kammeradvokaten til mig og fortalte, at Social- og Ældreministeriet, som staten mener, at sagen hører under, afviste kravet, og at vi derfor måtte gå til domstolene.

Sagen indeholder alle mulige spændende principielle problemstillinger, men det, der stikker mest ud for mig, er selve forløbet. Det har været et mærkeligt forløb, fordi vi i sidste ende fik alt det, vi ville have. Det er umenneskeligt bare at henvise til domstolene, som er det hårdeste konfliktløsningssted overhovedet.

Staten havde ovenikøbet lige fået udarbejdet en rapport, der afdækkede, at eksperimentbørnenes menneskerettigheder blev krænket. Jeg mener, at den naturlige reaktion ville være at oprette et sagsnummer for derefter at undersøge og tage stilling til sagen og til sidst komme med en begrundet afgørelse. Det mener jeg, at staten er forpligtet til både i menneskeretlig ånd og rent forvaltningsretligt. Den tilgang stiller andre med lignende sager dårligt.

Det er langt fra alle, der som mine klienter har mulighed for at tage sådan en sag helt til retten. Det kan være svært at finde advokater, der er villige til at løbe den økonomiske risiko. En sag som denne ville blive monstertyr, hvis den blev tabt i både landsretten og Højesteret. Vi havde fået tilsagn fra en fond om, at den ville dække sagsomkostningerne forbundet med at føre selve retssagen, hvis ikke vi fik fri proces. Andre, der ikke har en fond i ryggen, kan blive nødt til at droppe stævningen, simpelthen fordi det bliver for dyrt. Derfor mener jeg, at det er helt forkert at håndtere den slags sager, sådan som den danske stat har gjort.

Vi stævnedes den ansvarlige instans Statsministeriet i slutningen af december, hvorefter Kammeradvokaten gik i gang med at undersøge sagen og kontaktede mig et par gange for at sige, at de måske gerne ville forlige sagen, men at de lige havde brug for lidt mere tid. Hen mod

OM SAGEN

Den danske stat fjernede i samarbejde med Red Barnet, Røde Kors og det grønlandske landsråd 22 grønlandske børn i alderen fire til ni år fra deres hjem og familier i 1951. De blev sendt til Danmark som en del af et opdragelseseksperiment. De flyttede ind hos danske plejefamilier for at blive mere danske. Målet var, at de skulle tilbage til Grønland som en dansk-talende elite og være rollemodel for grønlanderne.

Oprindeligt var planen at gennemføre eksperimentet med forældreløse børn, men det krav endte staten med at slække på, så børn, der kun havde mistet én forælder, også indgik i eksperimentet.

Seks af børnene vendte aldrig tilbage til Grønland, da de blev bortadopteret til danske plejeforældre. Da de resterende 16 børn efter omkring 1,5 år i Danmark kom tilbage til Grønland, fik de ikke lov til at vende tilbage til deres oprindelige hjem. I stedet blev de placeret på et børnehjem i Nuuk, hvor de kun måtte tale dansk. De havde glemt deres oprindelige sprog og kunne derfor ikke kommunikere med deres familier, når de mødte dem.

Statsminister Mette Frederiksen gav eksperimentbørnene en skriftlig undskyldning i 2020, men alligevel afviste social- og ældreminister Astrid Krag i maj 2021 – i kølvandet på, at de første godhavnsdrenge fik erstatning – at betale erstatning til eksperimentbørnene. I februar 2022 indgik Social- og Ældreministeriet et forlig med de seks nulevende eksperimentbørn og udbetalte erstatning. Få uger senere gav statsminister Mette Frederiksen dem en mundtlig undskyldning.

udgangen af februar indgik vi så et forlig med Social- og Ældreministeriet.

Forlig, forlig og forlig. Udadtil lyder det som om, at vi kom med et urimeligt og udokumenteret krav, som Kammeradvokaten efterfølgende fik forhandlet ned til noget rimeligt. Det gør lidt ondt, når vi på ingen måde har givet os. Vi fik præcis det, vi krævede. Den rigtige formulering ville være, at modparten tog bekræftende til genmæle. Men selvfølgelig huggede vi bare til, selvom de kaldte det et forlig. Andet ville være dumt, da vi så ville risikere, at sagen trak ud i flere

måneder eller alligevel endte i retten.

Selvom jeg på intet tidspunkt var i tvivl om, at det var en vigtig sag, var jeg usikker på, hvordan vi skulle gribe sagen an, da der var flere store juridiske og principielle problemstillinger.

Et af de helt store spørgsmål var, om sagen var forældet ifølge de danske forældelsesregler, fordi selve begivenheden, hvor eksperimentbørnene blev fjernet fra deres familier, fandt sted helt tilbage i 1951. Efter de danske forældelsesregler ville fristen have været tre år eller i visse tilfælde maksimalt ti år.

Vi rejste sagen med den påstand, at den danske stat havde krænket Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel otte, som omhandler retten til respekt for privatliv og familieliv.

Vores primære argument ville være, at menneskerettighederne trumfer de danske forældelsesregler. Det er stadig et lidt uafklaret spørgsmål, om praksis er sådan, men i en anden sag, jeg førte mod Slagelse Kommune for tre søstre, som blev misbrugt i deres plejefamilie, slog landsretten netop fast, at de danske forældelsesregler ikke gælder, når der er tale om brud på menneskerettighederne.

Dog mener jeg heller ikke, at sagen om de grønlandske eksperimentbørn var forældet efter de danske regler. Bogen "I den bedste mening", som er skrevet af Tine Bryld, blev udgivet i 1998. Indtil da vidste ingen af eksperimentbørnene rigtigt, hvad der var foregået, og de fandt først ud af, at de havde været en del af et eksperiment i forbindelse med bogen.

Efter bogens udgivelse arbejdede mine klienter længe på at få sat en undersøgelse i gang. Det skete først i 2019, og året efter udkom den endelige rapport. Skulle staten så argumentere for, at sagen var forældet, når de slet ikke anede, hvad der foregik? Derfor er min vurdering, at sagen ikke var forældet uanset hvad.

En anden principiel problematik var, at menneskerettighedskonventionen først trådte i kraft i 1953, men selve handlingen med at fjerne børnene fra deres hjem skete i 1951, hvor der ingen menneskerettigheder fandtes på samme måde. Hvis sagen var endt i retten, kunne en diskussion af, hvordan det skulle håndteres, være opstået.

Jeg tror, at vi stod godt i den diskussion, fordi der er tale om en forbrydelse, som løb over tid. Selvom de 22 børn blev fjernet i 1951, holdt staten dem fortsat væk fra deres familier, indtil de fyldte 18 år. Derfor skete der også menneskeretlige overtrædelser i flere år efter 1953, hvor Danmark underskrev konventionen.

Desuden var vi i gang med at grave i, hvilken beskyttelse der gjaldt, før menneskerettighederne trådte i kraft. Det er utænkeligt, at det dengang var lovligt bare at fjerne et barn fra dets familie. Mine klienter fik alle 250.000 kroner i er-

statning, og det følger Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis. Jeg tror godt, vi kunne have krævet det dobbelte, fordi medierne havde så meget fokus på sagen. Det er ikke for at pudse min glorie, men jeg synes, at der er noget reelt i, at klienterne fik det, der var rimeligt ifølge det juridiske system og ikke mere end det, bare fordi medierne påvirker sagen. Det havde jeg mine klienters opbakning til. For dem handlede sagen om det principielle i at blive taget alvorligt og ikke om at blive millionærer.

Vores tilgang her på advokatkontoret er at lægge niveauet dér, hvor vi ville lægge det, hvis vi var dommere i sagen. Min erfaring fra denne slags sager er, at det også er det bedste rent strategisk, men også den ordentlige måde at gøre det på. Det grundlæggende problem er, at du aldrig kan reparere en ødelagt barndom. De har mistet deres identitet, kultur og oprindelige sprog. De er hverken blevet grønlandere eller danskere og bor desuden heller ikke i Grønland i dag, men i Danmark og Sverige. Den måde, man reparerer deres ødelagte barndom på rent juridisk, er at betale erstatning, og der er ingen gode alternativer.

Det overraskede mig, at sagen har haft så stor bevågenhed i medierne. Jeg havde forventet interesse fra den danske presse, men jeg blev også bestormet af udenlandske medier. Det har jeg aldrig prøvet før. Jeg talte for eksempel med britiske The Independent, The Times og BBC, amerikanske CNN, tyske Süddeutsche Zeitung og en lang række franske, canadiske og russiske radio- og tv-stationer. Og vi taler ikke bare små notitser. Medierne har været ude med fotografier og det hele.

Jeg tror, at den store medieinteresse skyldes, at der yderst sjældent opstår problematikker omkring indfødte folks rettigheder i Europa, da der kun findes få indfødte folk på det europæiske kontinent. Det tror jeg også er grunden til, at sagen er interessant at dække for Canada og Australien, som har deres egne oprindelige folkeslag, ligesom mange af de engelsktalende lande generelt kender til problematikker omkring indfødte folk.

Hvis sagen var kommet for retten, ville vi inspireret af de amerikanske og sydamerikanske menneskerettighedskonventioner gøre gældende, at et indfødt folk skal nyde en særlig beskyttelse

i forhold til deres etnicitet og kultur. Fordi det er et sjældent afprøvet spørgsmål i Europa, er der langt mellem dommene på området fra Den Europæiske Menneskeretsdomstol på området, og vi kunne ikke finde nogen domme, der mindede om vores sag. Jeg vil vædde på, at menneskerettighedsdomstolen ville sige, at en særlig beskyttelse gjaldt.

Mens medierne dækkede sagen massivt frem mod forliget, landede sagen ret fladt i pressen, da eksperimentbørnene fik erstatning. Det hænger sammen med, at sagen blev lukket på den skøreste måde. Kammeradvokaten ringede mig op for at sige, at de gerne ville forlige sagen og betale, hvad vi krævede, men at det skulle ske inden for de næste par timer.

Det skulle være lige præcis den dag inden klokken et eller andet. Jeg skrev en mail til Kammeradvokaten og spurgte, hvorfor det absolut skulle være lige nu og her. Jeg forstod på ingen måde, at noget, der bare havde ligget stille i månedvis, pludselig blev en hastesag. Jeg endte med at cykle ind på kontoret for at skrive under

på vegne af mine klienter, da jeg sad hjemme og forberedte en sag, der skulle for Højesteret et par dage senere. Jeg fik derefter at vide, at ministeriet ville sende en pressemeddelelse ud kort tid efter. Vi indgik forliget 25. februar – dagen efter Putins invasion af Ukraine.

Jeg kan ikke vide det, men jeg er ret sikker på, at det hastede med at få forligt sagen, fordi alle mediers fokus var rettet mod krigen. Derfor var der et godt 'take out your trash'-tidspunkt. Det var ubehageligt og føltes helt vildt spindoktoragtigt. Jeg er lidt forarget over det, især fordi der på ingen måde var tale om en hastesag. Hvorfor ikke gøre det til en festdag i stedet for at forsøge at skjule det?

Ikke desto mindre var det en festdag for os. Vi inviterede klienterne ud til os og fejrede vores sejr med lagkage i samme lokale, som jeg første gang hørte deres personlige beretninger. De var simpelthen så glade og ville bruge pengene på mange fine ting som for eksempel at tage til Grønland med deres familier i Danmark. ♦

MADS PRAMMING

Advokat (H) med speciale i erstatningsret, menneskeret og offentlig ret. Er i dag partner i Ehmer Pramming Advokater. Uddannet jurist fra Københavns Universitet i 2005, fik sin advokatbeskikkelse i 2008. Er desuden rådgiver i Advokatvagten på Nørrebro, som han var med til at etablere i 2009. Født i 1976 og bor på Nørrebro i København med sin søn. Som bonusinfo kan det nævnes, at han som studiejob arbejdede for Nordisk Film TV på Lykkehjulet.

MARKANTE SAGER

I artikelserien "Min sag" møder vi nogle af de advokater, der har stået i spidsen for bemærkelsesværdige sager. Hvad var de juridiske knaster, hvordan var det at føre sagen, og hvad har de taget med sig videre. Har du ført en kendt sag, og vil du gerne dele dine erfaringer fra sagen med kolleger, så skriv til ifr@advokatsamfundet.dk.

Fire måneders konstitution som byretsdommer

Er du jurist og har lyst til at få kendskab til byretternes arbejde indefra, kan du blive **konstitueret som byretsdommer** i fire måneder ved udvalgte byretter fra den 1. marts 2023.

Du udfylder selvstændigt rollen som dommer. Undervejs får du vejledning fra to af rettens dommere.

Du kan læse stillingsopslagene og søge stillingerne på www.domstol.dk/job

Ansøgningsfrist: 15. september 2022.

Dommerudnævnelsesrådet afgiver indstilling til justitsministeren om besættelse af advokatkonstitutioner. Yderligere oplysninger om rådet findes på www.domstol.dk/dommerudnaevnelseraadet.

Ledige stillinger som højesteretsdommer

To stillinger som **højesteretsdommer** er ledige fra den 1. marts 2023.

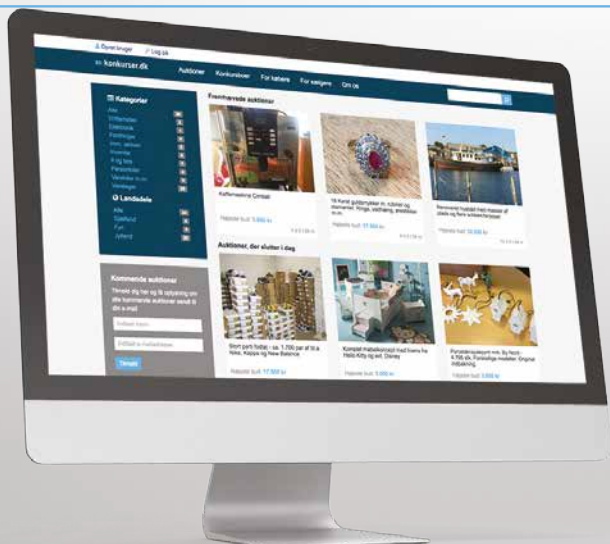
Ansøgninger skal være modtaget senest den **30. september 2022.**

Du kan læse hele stillingsopslaget, herunder de formelle krav og proceduren for ansættelse, og søge stillingen på www.domstol.dk

Dommerudnævnelsesrådet afgiver indstilling til justitsministeren om besættelse af dommerstillinger. Yderligere oplysninger om rådet findes på www.domstol.dk/dommerudnaevnelseraadet

konkurser.dk

- Salg af konkursboaktiver på netauktion over 14 dage
- Over 60.000 potentielle køberemner
- Advokatfaglig baggrund med 15 års erfaring
- Vi står for hele salgsprocessen
- Afregning via vores klientkonto

Auktioner P/S

• Tlf. 39 29 19 00

• info@konkurser.dk

Strandvejen 60, 2900 Hellerup

Kriminalforsorgen får nu en genstart

KARINA LORENTZEN DEHNHARDT
Retsordfører Socialistisk Folkeparti

Med den nye flerårsaftale skal Kriminalforsorgen genoprettes til et sted, man som fængselsbetjent gerne vil arbejde, og hvor indsatte kan få håb om resocialisering.

Det er ikke nogen hemmelighed, at Kriminalforsorgen i dag står med gigantiske udfordringer. Det historisk høje belæg i institutionerne, den udtalte mangel på betjente og de alt for få fængselspladser er foruroligende fakta, der kalder på handling.

Belægget har ikke været højere siden årene efter 2. verdenskrig, og mange fængselsbetjente kan ikke længere få øje på meningen med deres arbejde, for det handler kun om sikkerhed og kontrol fremfor at opbygge relationer til de indsatte og sikre, at de får kompetencer til at leve et normalt liv uden kriminalitet.

Arbejdet er heller ikke ufarligt. Der er væsentligt flere fængselsbetjente, som rammes af PTSD end for eksempel politibetjente og udsendte soldater.

Problemerne skyldes, at Kriminalforsorgen i årevis har været udsat for politisk vanrøgt. Der har fra lovgivers side været et alt for ensidigt fokus på straffeskærper, og Kriminalforsorgen har fået lov at sejle af sted på gal kurs. Med aftalen om Kriminalforsorgens økonomi fra 2022 – 2025 får vi endelig påbegyndt en seriøs genopretning, hvor vi sætter foden ned over for de evindelige forringelser for både ansatte og indsatte.

Med aftalen sikrer vi et historisk stort bevillingsløft. Faktisk stiger Kriminalforsorgens bevilling med cirka 275 mio. kr. i 2022 stigende til små 800 mio. kr. i 2025 set i forhold til niveauet i 2021.

En række elementer fortjener opmærksomhed: Vi bliver fremover bedre til at rekruttere fængselsbetjentelever ved at lave to nye skoler og genindføre elevløn i stedet for SU. Det giver muligheder for dem, som er et sted i livet, hvor de har stiftet familie, og hvor SU vil udgøre en forhindring for at blive fængselsbetjent.

Vi etablerer afsoningspladser i nye udslusningsfængsler og opnår derved bedre kapacitetsudnyttelse i de eksisterende institutioner. Det sikrer en stabil og rolig løsladelse og giver mindre tilbagefald til kriminalitet. I stedet for at løslade med udsigten til en livslang gæld forårsaget af straffesagsomkostninger, giver vi dem, der holder sig ude af kriminaliteten, chance for eftergivelse af gælden. Det er klog retspolitik, for det kan motivere til at stoppe en kriminel løbebane.

Der er desuden brug for en markant forbedring af det psykiske arbejdsmiljø i vores fængsler, som forebygger PTSD blandt personalet.

Det skal ske ved at etablere et internt psykologkorps, som kan rykke ud akut og bistå med krisehjælp, ligesom medarbejderne får adgang til supervision.

Aftalen medfører også mindre brug af straffecelle, digitalisering af sundhedsplejen og indførelse af elektroniske journaler, mere uddannelse, og så får vi flere psykiatere til at hjælpe indsatte med psykiske udfordringer.

Børn af indsatte udgør en sårbar gruppe, vi skal passe særligt på. Med aftalen forbedres vilkårene for dem, og der etableres besøgsfaciliteter og udendørsfaciliteter til børn i de fængsler, der ikke har det i dag.

Som noget nyt åbnes der på initiativ fra SF mulighed for at aftjene samfundstjeneste i private virksomheder. For dømt, der gerne vil et liv uden kriminalitet, er det vigtigt at få skabt kontakt til fremtidige arbejdsgivere, og her spiller et samfundstjenestested en vigtig rolle.

Der er ingen tvivl om, at det bliver et langt sejt træk, at få Kriminalforsorgen tilbage på ret kurs, men vi har med flerårsaftalen lagt en række store og vigtige trædesten, som påbegynder genopretningen. ♦

DANSKE ADVOKATERS KONGRES

23. september

DAGENS INDHOLD

GENERALFORSAMLING OG
REPRÆSENTANTSKABSVALG

FAGLIGE INDLÆG:

DEN MODERNE
ADVOKATVIRKSOMHED?

HVAD FORVENTER DE UNGE
ADVOKATER?

GRUNDRETTIGHEDER I
LYSET AF COVID-19

RIGSRETTENS ROLLE I
DEMOKRATIET

OVERRÆKKELSE AF
ADVOKATKODEKS-PRISEN

DANSKE
ADVOKATER

TILMELD DIG SENEST
DEN 19. SEPTEMBER

www.danskeadvokater.dk/kongres

Bæredygtighed i juraens verden

Tekst Linda Nielsen, professor, dr.jur. Københavns Universitet, Juridisk Fakultet og formand for NCP Danmark.

Bæredygtighed har fået indpas i reguleringen på mange planer, så der nu er tale om en regeltsunami, hvor EU har spændt buen og er draget i kamp med klassisk hard law, der stiller høje krav til virksomheder. Udover at være et nyt forretningsområde for advokater er der tale om en stor opgave for juridiske forskere, og det er vigtigt med samarbejde og partnerskaber, hvor forskning og praksis kan gavne hinanden.

50 **B**æredygtighed har enorm interesse i mange kredse. Det er godt og fremsynet. De såkaldte ESG-faktorer skal spille en større rolle, så miljø og klima (E), sociale forhold (S) og governance (G) styrkes. Til gavn for mennesker og for planeten. Målet er klart. Det vanskelige er midlerne til at nå målet. Der kræves mange adfærdsændringer. Vi skal som personer, virksomheder, nationalt samfund og globalt samfund opføre os anderledes og prioritere anderledes. Og både advokater og forskere kan og bør spille en meget aktiv rolle i at få den grønne omstilling til at blive til virkelighed.

Regeltsunami på vej

Regler er et vigtigt redskab i værktøjskassen. De kan ses som ven eller fjende. Men de kommer. En reguleringsrevolution er på vej. De bløde nationale og globale principper suppleres af en tsunami af bæredygtighedsregler fra EU. Det er godt og nødvendigt. Men også kompliceret og udfordrende. Vi skal i Danmark forholde os til, at EU har valgt at spænde buen og drage i kamp med klassisk bindende hard law.

Global regulering har længe været til stede, men levet en ret stille tilværelse. Det skyldes, at den – bortset fra den bindende Paris-aftale – er præget af bløde, vejledende principper i form af soft law. Centralt står OECD's retningslinjer om ansvarlig virksomhedsadfærd med principper om due diligence

i forhold til risiko for miljø, menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og korruption. Pligten omfatter leverandørkæderne, hvilket er både centralt og vanskeligt. Danmark har forpligtet sig til at udbrede kendskabet til principperne og oprette såkaldte NCP'er (National Contact Points), som alle kan klage til, hvis de mener, virksomheder har tilsidesat OECD-principperne. Vi kan i NCP – som er en uafhængig institution med Erhvervsstyrelsen som sekretariat – undersøge sagen, tilbyde mægling og fremsætte kritik, hvis vi mener, der er baggrund herfor. Det sker i praksis i videre omfang end hidtil. Vi har således erfaring i forhold til EU's nye forslag om lovpligtig due diligence for store virksomheder, se mere herom nedenfor.

EU er nemlig "draget i krig" på bæredygtighedsfronten med et katalog af regler ud fra en ny strategi: Bindende, obligatoriske regler i form af forordninger. En "følg-pengene-strategi", rettet mod finansielle virksomheder samt deres investeringer og lån. En kaskade-tankegang, hvor pligter for de store virksomheder forventes at medføre pligter for SMV'er, der for eksempel er underleverandører. I Danmark har Novo Nordisk for eksempel allerede krævet, at deres leverandører inden 2030 skal omstille deres produktion til fornybar energi.

EU's taksonomi-forordning, taksonomi i form af standardisering,

forpligter store virksomheder til at gøre det tydeligt, hvornår deres økonomiske aktiviteter opfylder EU-kravene til at blive kaldt "bæredygtige". Formålet er at undgå greenwashing. EU's disclosure-forordning forpligter store virksomheder til at integrere bæredygtighed i deres investeringsbeslutninger og løbende informere herom. Også i forhold til den enkelte investor er der indført pligt til at spørge til ønsker om bæredygtige investeringer. Samlet set en række oplysningspligter med det håb, at vi er bedre informeret om bæredygtighed og derfor efterspørger det mere.

EU foreslår udbygning af reglerne om ikke-økonomisk rapportering, så der rapporteres mere udførligt om virksomhedernes arbejde med bæredygtighed. Som led heri er der udarbejdet forslag til en taksonomi om, hvad der nærmere skal ligge i rapporteringen og her spiller både E, S og G fremtrædende roller.

EU foreslår desuden regler om lovpligtig due diligence, sådan at store virksomheder skal udarbejde en risikovurdering om miljø, klima og menneskerettigheder, også i leverandørkæden. Forslaget er kontroversielt i forhold til den del af forslaget, der er rettet mod virksomhedernes ledelse og deres ansvar, men ikke når det gælder forslaget om lovpligtig due diligence.

Danske regler udgøres af ret bløde krav til store virksomheder om

LINDA NIELSEN

Professor på Københavns Universitet, Juridisk Fakultet siden 1996. Forsker i finansret og globaliseringsret med speciale i blandt andet bioret og bæredygtighed som forskningsområder. Fra 2002 til 2005 rektor på Københavns Universitet. En lang række poster i råd, nævn, kommissioner og bestyrelser. Tidligere formand for Finans Danmarks Hvidvask Task Force, Det Etske Råd, Det Kriminalpræventive Råd og Allerfonden, ligesom hun har siddet på præsidentposten i Kræftens Bekæmpelse.

ikke-finansiell rapportering om deres arbejde med samfundsansvar, dvs. miljø, sociale forhold og governance, herunder menneskerettigheder, korruption og bestikkelse. Desuden omfatter corporate governance principperne nu bæredygtighed.

Den regulatoriske cocktail er således på flere niveauer med det globale som det bredt favnende og blidt dækkende, det EU-mæssige som klart forpligtende og hårdt gennemført og det nationale danske som drys på toppen. Denne cocktail er bredspektret og bindende, favnende og frustrerende, men også nødvendig og naturlig, set i forhold til de udfordringer, vi som globalt samfund står overfor. Voldsomme, virkningsfulde tiltag er påkrævet. Det gælder klart klima, men det gælder også sociale forhold og governance, som er mere stedmoderligt behandlet, end godt er. Og det haster.

Ens regler og et væld af pligter

Fordele ved EU's nye regelsæt er et "level-playing-field", så der gælder ensartede regler i alle EU-lande. Håbet fra politisk hold er tillige, at det kan "betale sig" at have bæredygtighedsfokus. Desuden har "følg-pengene-strategien" potentiale til et hidtil uset incitament for en catch-on-effekt hos de øvrige virksomheder. Samtidig er EU-reglerne karakteriseret ved at forpligte til information og ikke handling og ved at lade slutinvestor være afgørende.

Der er således tale om et fleksibelt juridisk værktøj med den fordel, at der fortsat er en høj grad af autonomi hos virksomhederne.

Ulemperne er mangfoldigheden af pligter for virksomhederne, hvor den indre sammenhæng ikke altid er åbenbar. Reglerne udstikker et væld af forpligtelser og er voldsomt komplicerede. Det samlede regelsæt omfatter mange hundrede sider, og det er langt fra færdigudviklet. Der er mange udeståender, uklarheder og fortolkningstvivel. Det er således vanskeligt for virksomhederne at overskue pligter og forventninger, og der efterspørges – som det sjældent ses – flere regler for at skabe klarhed. Om dette er klogt, kan der sættes spørgsmålstejn ved, da udvikling af retstilstanden, med de danske myndigheder som kontrolinstans og de danske domstole som tvistorgan, nok er at foretrække frem for flere – måske ret rigide – EU-regler. Mangfoldigheden bevirker, at det er et vanskeligt regulatorisk farvand at navigere i med udfordringer og frustrationer indbygget. Det må således erkendes, at det for virksomhederne vil blive yderst ressource- og omkostningstungt at opfylde alle de nye regelsæt. Men EU-regulering udgør et vigtigt værktøj i bæredygtighedens tjeneste. Og Danmark er bedre rustet end de fleste andre.

De danske fordele er markante. Vi har en first-mover-fordel, da vi længe har haft grøn omstilling på agendaen.

Ikke-økonomisk rapportering blev indført i Danmark, før EU kom på banen med regler herom. Vi bygger vindmøller og solceller. Vi har forudseende pensionsinstitutter, virksomheder og banker, som arbejder seriøst med bæredygtighed. Det kloge vil være at omfavne de nye bæredygtighedsregler med forståelse for vigtigheden og overbærenhed over for komplikationerne. Danmark har mulighed for at fastholde og udbygge sin position som frontrunner, hvis vi starter tidligt og benytter den chance, vi har for konkurrencefordele. Vi bør udvise rettidig omhu og benytte reglerne som en kærkommen lejlighed til at være offensive og allerede nu tænke bæredygtighed ind i forretningsmodeller, leverandørkæder mv. Det sker allerede mange steder.

Forskernes rolle og partnerskaber

Som forsker er bæredygtighedsområdet et sandt mekka. Der foregår da også mange steder, herunder på Københavns Universitet, megen forskning på en række udvalgte områder. For juridiske forskere er der god anledning til at gå ind i spørgsmålet om governance (G), da dette område er relativt uopdyrket. På andre områder er tværgående samarbejde vigtigt. Jeg har selv i mange år haft vældig meget nytte af konstruktivt samarbejde med advokater, andre faggrupper og virksomheder, og dette forsøger vi også på bæredygtighedsområdet. Et par nylige

eksempler på samarbejde og samarbejdsmuligheder kan nævnes:

Når det gælder forskning i sociale forhold (S), er samarbejde med andre videnskaber afgørende, hvilket blandt andet kan ske i regi af Crown Princess Mary Center, der er et nyt videnscenter for anvendt og tværfaglig forskning inden for human- og samfundsvidenskaberne.

På den undervisningsmæssige del har jeg fået forskningsintegrationsmidler til et nyt overbygningsfag om

“Bæredygtighed for jurister”, som tænkes benyttet til en studietur til udvalgte virksomheder, herunder advokatvirksomhed, finansiell virksomhed mv. Dette kan forhåbentlig være en hjælp i forhold til uddannelse af jurister, så de i studietiden får et vist kendskab til både bæredygtighedsregler og dilemmaer i praksis.

Tilsvarende kan et nyt samarbejde mellem Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet, Kammeradvokaten og The Footprint

Firm om bestyrelsesuddannelser om bæredygtighed - “ESG Academy” - forhåbentlig bidrage til at udvide samarbejdet mellem virksomheder, advokater og forskere om bæredygtighed og bringe denne viden videre til virksomhederne. Dette ser vi meget frem til som en yderst konstruktiv samarbejdsform. Vi lancerer samarbejdet den 1. september og planlægger allerede en række yderligere kurser. ♦

KILDER:

Linda Nielsen, professor på Københavns Universitet, Juridisk Fakultet og Emilie Meyer Riisberg, advokatfuldmægtig hos DLA Piper i Erhvervsjuridisk Tidsskrift 2022 p. 21-33: “Regulering af en bæredygtig fremtid - en analyse af EU-reglernes paradigmeskift” med henvisninger.

Praksis vedrørende gentagelsesvirkning af tidligere kendelser/sanktioner

Tekst Vibeke Tarpgaard, Souschef i Advokatnævnet.

Advokatnævnet har på et møde besluttet at præcisere nævnets praksis vedrørende gentagelsesvirkning.

Nævnet har praksis med at tillægge tidligere kendelser gentagelsesvirkning. Således tillægges en tidligere sanktion gentagelsesvirkning, hvis advokaten inden for fem år efter den seneste afgørelse om sanktion på ny handler i strid med god advokatskik. Indbringer advokaten nævnets kendelse for retten efter retsplejelovens § 147 d, stk. 1, har dette opsættende virkning

i relation til gentagelsesvirkningen. Hvis advokaten indbringer nævnets kendelse efter retsplejelovens § 147 d, stk. 1, vil gentagelsesvirkning fremover skulle regnes fra domsdatoen og ophøre igen, når der er forløbet mere end fem år fra domsdatoen.

Ligeledes fandt nævnet anledning til at fastslå, at ansøgninger til anke til Højesteret af en ankedom

(ansøgning om 3. instansbevilling) fremadrettet ikke skal tillægges opsættende virkning i relation til gentagelsesvirkningen, hvilket betyder, at en ankedom kan tillægges gentagelsesvirkning, uanset om advokaten har søgt Procesbevillingsnævnet om anketilladelse til Højesteret.

Ovennævnte får virkning på sager, hvor advokatens handling (det forhold, der er til bedømmelse for nævnet) er foretaget efter denne annoncering i Advokaten. ♦

NYE ADVOKATETISKE REGLER

Tekst Udviklingschef og advokat Lise Ravnkilde, Advokatsamfundet

Advokatrådet har vedtaget nye advokatetiske regler med virkning fra 1. september 2022. Her er de vigtigste ændringer.

Den retlige standard "god advokat-skik" fastlægges af Advokatnævnet og domstolene og skal til enhver tid afspejle samfundsudviklingen. På samme måde er det med Advokatrådets vejledende advokatetiske regler. Rådet har vurderet, at det var tid til en gennemskrivning og justering af de etiske regler, som siden sidste større revision i 2011 er knopskudt med for eksempel særlige regler for skatteområdet og dermed har mistet sin systematik.

Strukturen

Reglerne anno 2022 tager udgangspunkt i den kronologi, der er knyttet til en advokats behandling af en sag. Efter de indledende to kapitler indeholder kapitel 3 derfor bestemmelser om modtagelse af sager, og herefter følger emnerne så vidt muligt i samme rækkefølge, som de bliver relevante. I den sidste del af regelsættet er der i overensstemmelse hermed bestemmelser om "Vederlag" og "Sagens ophør", og det sidste kapitel 15 er et opsamlingsafsnit.

Bestemmelserne betegnes i de nye advokatetiske regler "artikel" for at undgå forveksling med tidligere udgaver og lovgivning i øvrigt. Herudover benyttes "stk.". Når der i det følgende står "pkt.", refereres således til de hidtidige regler.

I det følgende beskrives de væsentligste

ændringer i regelsættet.

Fortrængning/klientfiskeri (kapitel 3)

Med de nye regler udgår den generelle formulering i pkt. 8.2, 1. led, om, at en advokat ikke må fortrænge en advokat fra en sag. Bestemmelsen har i praksis givet anledning til fortolkningstvivl og været medvirkende til, at nogle advokater var tilbageholdende med generelle, men målrettede markedsføringstiltag også over for eksempel erhvervsdrivende, fordi advokaterne ikke vil risikere at komme i konflikt med fortrængningsreglen.

Det fremgår nu af artikel 4, at en advokat ikke uopfordret må foretage handlinger, der har til formål eller er egnede til at påvirke forbrugerens valg af advokat i en konkret sag. Formuleringen er ikke længere afgrænset til "særligt udsatte eller sårbare", som det er tilfældet i pkt. 8.2, 2. led.

Artikel 4 har til formål at præcisere, hvornår der er tale om fortrængning i strid med god skik, og indebærer nok i praksis en liberalisering i forhold til erhvervsdrivende. De områder, hvor klientfiskeri har fundet sted og har givet anledning til sanktioner i Advokatnævnet, er fortsat dækket af formuleringen i artikel 4.

Interessekonflikter (kapitel 4)

Afsnittet om interessekonflikter er i vidt omfang en videreførelse af gældende regler. I artikel 7 er der dog indsat nyt sidste punktum om, at advokaten løbende skal vurdere risikoen for interessekonflikter. Der er ikke som sådan

tale om noget nyt, men det indskrives, at advokaten under hele varetagelsen af en sag skal overveje, om nye oplysninger eller hændelser i sagen kan medføre, at advokaten kommer i en interessekonflikt. Det forudsættes ikke, at advokaten løbende overvåger og gennemgår sin samlede sagsportefølje for at screene for eventuelle nyopståede interessekonflikter, men alene at advokaten er opmærksom på potentielle interessekonflikter, som sagen skrider frem. Et eksempel kunne være, at der under en verserende retssag citeres en part, som advokaten har en nær familiemæssig forbindelse til.

Eksempler på interessekonflikter

I artikel 8, stk. 2, om de "ufravigelige" interessekonfliktsituationer indsættes som nr. 7 en ny bestemmelse om indbyrdes uforenelige hensyn til flere klienter. Bestemmelsen tager blandt andet højde for en situation, hvor en advokat er forpligtet til at videregive oplysninger til én klient, fordi de er relevante for denne klients sag, mens advokaten i forhold til en anden klient er forpligtet til at hemmeligholde de samme oplysninger. Efter artikel 13, stk. 1, andet punktum, kan advokaten efter omstændighederne nøjes med at udtræde for den ene part, hvis der foreligger indbyrdes uforenelige hensyn.

I artikel 11 er der indsat en ny bestemmelse om interessekonflikter i forbindelse med advokaters jobskifte, som ikke tidligere har været beskrevet i de advokatetiske regler. Bestemmelsen gengiver praksis fra Advokatnævnet og

domstolene om spørgsmålet og beskriver både, hvad der gælder for advokaten selv, det firma, advokaten flytter fra, det firma advokaten flytter til, og fra hvilket tidspunkt (aftalen om) jobskifte har betydning.

Også artikel 10, stk. 3, om selvstændigt virkende underleverandører er ny og har baggrund i Advokatrådets LegalTech-rapport fra 2019. Det bliver mere og mere udbredt, at specialiserede advokater arbejder som underleverandører til forskellige andre advokatfirmaer, ofte uden direkte klientkontakt. Den "ægte" underleverandør, som bestemmelsen handler om, fremstår ikke som en del af det advokatfirma, der har påtaget sig opgaven for klienten og fakturerer advokatfirmaet for sin ydelse. Bestemmelsen indebærer, at interessekonfliktreglerne gælder selvstændigt for underleverandøren, der således for sit eget vedkommende skal afklare, om han eller hun kan påtage sig en sag ud fra egne forhold. Hverken underleverandøren eller opdragsgiveren (advokatfirmaet) skal inddrage hinandens forhold, når det skal afklares, om der foreligger en interessekonflikt. De såkaldte "smitte"-regler finder altså ikke anvendelse mellem opdragsgiver og den "ægte" underleverandør. Artikel 10, stk. 3, finder ikke anvendelse for advokater i konforfællesskaber, der arbejder sammen om en sag.

Der er samtidig indsat en ny bestemmelse i artikel 17, hvorefter klienten skal give samtykke til, at der medvirker en underleverandør i sagen

(under forudsætning af, at der deles konkrete oplysninger fra sagen med underleverandøren). Klienten vil således have mulighed for at modsætte sig involveringen af en bestemt underleverandør, hvis klienten mener, at der foreligger en interessekonflikt.

Pkt. 12.2, nr. 6, om salær i form af aktier eller andre ejerandele udgår af interessekonflikt-kapitlet og indgår i stedet i en bestemmelse om vederlag i artikel 57 jf. nedenfor om vederlag.

Samtykke

Artikel 12, stk. 2, er ny og handler om sagsvaretagelse på trods af afsmitning mellem virksomheder i et kædesamarbejde. Der kan efter Advokatrådets opfattelse åbnes op for, at forskellige advokatvirksomheder (selvstændige juridiske personer) i et kædesamarbejde kan varetage en sag med klienternes samtykke til trods for en konstateret interessekonflikt som følge af kædesamarbejdet. Det er efter bestemmelsen en forudsætning, at virksomhederne ikke har adgang til hinandens sagsoplysninger, for eksempel arkivskabe og sagssystemer. Ved sagsoplysninger forstås således alle de oplysninger, der tilgår advokaten fra egen klient, bortset naturligvis fra de klientoplysninger, som det er nødvendigt for advokaterne i kæden at udveksle i forbindelse med interessekonflikttjek.

Fortrolighed (kapitel 5)

Afsnittet om fortrolighed er udbygget med det formål at give bedre vejledning om advokatens tavshedspligt.

I artikel 16, stk. 1, er det i forhold til pkt. 5.2 præciseret, at tavshedspligten også gælder, når sagen er afsluttet. I stk. 2, andet punktum, er der som følge af Østre Landsrets afgørelse i U.2020.1062 tilføjet en præcisering vedrørende forsvarsadvokatens adgang til at udtale sig til pressen om en straffesags fremdrift og lignende.

Artikel 17, stk. 1, om adgangen til at dele fortrolige oplysninger internt i advokatvirksomheden (samme juridiske person) indskrifter, hvad teorien har sagt om dette spørgsmål. En advokat har ikke lov til frit at dele fortrolige oplysninger med andre i advokatvirksomheden. Det kan kun ske i det omfang, det er nødvendigt til behandlingen af klientens sag eller på anden måde til varetagelse af klientens interesser, herunder til gennemførelse af interessekonflikttjek.

Artikel 17, stk. 2, om adgangen til at dele oplysninger eksternt er indsat for at gøre advokater opmærksom på, at de ikke uden klientens samtykke kan sende sagen til en ekstern kollega eller tage en ekstern kollega med på råd, hvis dette forudsætter videregivelse af tavshedsbelagte oplysninger. Ved en "ekstern" advokat forstås en advokat, som udøver sin advokatvirksomhed under et andet cvr-nummer end den advokat, som har opgaven for klienten.

Artikel 18 om undtagelser til tavshedspligten er en indskrivning af praksis, som i vidt omfang bygger på undtagelserne til tavshedspligten i straffelovens § 152 e, der i medfør af retsplejelovens § 129 er gældende

for advokater og personale. Det drejer sig for eksempel om retlig forpligtelse til videregivelse af oplysninger og videregivelse i berettiget varetagelse af andres tarv.

Almene oplysningspligter – en lille regelforenklung vedrørende indskydergaranti (kapitel 6)

Det må antages, at befolkningen i almindelighed nu er bekendt med reglerne for indskydergarantiordningen og ikke længere kan have en forventning om, at indestående på klientbankkonti dækkes anderledes end andre indeståender. Derfor er der ikke længere behov for information herom fra advokaten, og pkt. 13.1 nr. 8 og 9 udgår.

Særligt om advokatundersøgelser (kapitel 12)

De nye bestemmelser om advokatundersøgelser i artikel 52 og 53 er uddybende omtalt i Vejledning om advokatundersøgelser, som er offentliggjort på advokatsamfundet.dk.

Vederlag (kapitel 13)

Kapitlet om advokatens vederlag indeholder flere nye bestemmelser og en ny formulering/forståelse vedrørende udbytteafhængige salærer (pactum de quota litis).

I artikel 56 indskrives Advokatanævnets gældende praksis vedrørende beregning af honorar (typisk efter tidsforbrug) for andre (end advokaten) medarbejderes selvstændige sagsbehandling.

Pactum de quota litis

Artikel 57 indebærer, at det ultimative forbud mod udbytteafhængige salærer (pactum de quota litis) udgår af de advokatetiske regler. I stedet indføres en mere generel bestemmelse om, at alle former for salærfastsættelse – herunder også udbytteafhængige – skal ske på en måde, hvor advokatens uafhængighed og integritet ikke påvirkes.

Den nye formulering søger at imødekomme en anbefaling i Konkurrencerådets rapport samtidig med, at der holdes fast i princippet om advokatens uafhængighed, også i forhold til salærspørgsmål. Det indebærer, at en aftale om andel af udbytte efter en konkret vurdering kan være i strid med god advokatskik, hvis salæraftalen må antages at kunne have (haft) betydning for, hvordan advokaten varetager sagen. Som eksempel kan nævnes en aftale, hvorefter advokaten som honorar modtager 25 procent af det beløb, der opnås hos modparten. Hvis modparten efter kort tid tilbyder for eksempel 80.000 kr. ud af en påstand på 100.000 kr., kan advokatens rådgivning om at indgå forlig være påvirket af udsigten til et honorar på 20.000 kr. for en kortvarig indsats, stillet op imod udsigten til 25.000 kr. for en langt mere omfattende indsats. Vurderingen af salæraftalens betydning for advokatens uafhængighed må i sidste ende foretages af Advokatanævnet og domstolene og kan ske både før, under og efter sagens behandling.

Artikel 57 indebærer også, at der fra Advokatrådets side sendes et signal om,

at en advokat i højere grad end tidligere må anses for berettiget til at oppebære en gevinst for at påtage sig en risiko. Salærparameteret “det opnåede resultat” vil således kunne spille en større rolle i forhold til “omfanget af det udførte arbejde”, end det traditionelt har gjort.

Reglen i pkt. 12.2, nr. 6, om, at en advokat efter interessekonfliktreglerne ikke må påtage sig en sag med honorering i kapitalandele (hvis værdien af disse kan påvirkes), indgår nu i artikel 57. I stedet for at afvise sagen skal advokaten sørge for ikke at indgå en aftale om honorering i form af kapitalandele og lignende, hvis der er en sammenhæng mellem advokatens udførelse af hvervet og værdien af kapitalandelene.

Abonnementsaftaler og lignende

Advokatrådet mener, at advokater på lige fod med andre erhvervsdrivende skal kunne indgå for eksempel abonnementsaftaler, hvor advokaten forpligter sig til at bistå klienten inden for en given ramme mod et på forhånd aftalt (og betalt) honorar. Det er en honorarform, som efterspørges af klienter, og rådet mener ikke, at der er afgørende hensyn imod abonnementsaftaler – under forudsætning af, at abonnementsaftalen er gennemsækelig, og at klienten ikke bindes i en urimelig lang periode. Advokatrådet mener, at en rimelig bindingsperiode ikke kan overstige tre måneder, og et fast abonnement er dermed til at overskue og komme ud af.

Den nye artikel 58 handler om

forhåndsafalte/-betalte salærer og liberaliserer reglerne for honorar på to punkter. For det første anerkendes det i forhold til selve salærberegningen, at en advokat også uden for inkassoområdet kan indgå en "gynger og karusseller"-aftale med en klient, og at advokaten kan honoreres for at stå til rådighed, selvom klienten ikke ender med at aktivere advokaten.

Hvis man ser retrospektivt på en abonnementsperiode ud fra de sædvanlige salærparametre, kan det således godt forekomme, at salæret umiddelbart fremstår som urimeligt, fordi advokaten ikke har været aktiveret i et omfang, der kan begrunde honoraret. Advokatrådet mener, at honoraret alligevel kan være rimeligt i retsplejelovens forstand (§ 126, stk. 2), hvis det på forhånd aftalte honorar og de aftalte rammer står i fornuftigt forhold til hinanden.

For det andet bliver det i forbindelse med de omhandlede aftaler tilladt at opkræve honorar (egentligt honorar, ikke depositum), før arbejdet er udført.

Bestemmelsen forventes at være særligt relevant i forhold til LegalTech-produkter, som kan bestå af rene digitale ydelser eller en blanding af digitale ydelser (produkter) og almindelig rådgivning. På dette område er det helt sædvanligt og relevant at prissætte ydelserne som abonnement.

Viderefakturering

Artikel 63 om klientgodkendelse af viderefakturering af diverse udgifter er også udsprunget af LegalTech-

rapporten. Advokaters udgifter til for eksempel it-understøttelse er generelt stigende, og der er behov for at klarlægge, hvilke udgifter der skal anses som indeholdt i advokatens (time)pris i øvrigt, og hvilke udgifter der afregnes på anden vis. For eksempel vil abonnementet på Karnov nok ikke kunne afregnes særskilt, mens udgift til et cloudbaseret datarum til den konkrete sag godt kan afregnes.

Tanken med bestemmelsen er, at klienten på forhånd skal godkende arten af de omkostninger, som advokaten vil fakturere ved siden af sit egentlige salær. Hvis denne godkendelse foreligger, skal advokaten være berettiget til at viderefakturere.

Pkt. 16.9, der pålægger advokaten at foreslå klienten at overveje forlig mv., udgår. Idéen i bestemmelsen fejler ikke noget, men reglen har ikke givet anledning til nævnspraksis og vurderes ikke at spille en selvstændig rolle ved siden af artikel 54 om pligten til at arbejde for en løsning af sagen til de mindst mulige omkostninger.

Udtræden uden grund (kapitel 14)

Artikel 68 er en indskrivning af gældende praksis, hvorefter en advokat i almindelighed kan afvise at varetage en sag. Bestemmelsen er medtaget af pædagogiske årsager, også af hensyn til klienter, som kan have svært ved at vide, at en advokat vilkårligt kan vælge at udtræde af en sag.

Andre forhold (kapitel 15)

Kapitlet samler op på bestemmelser,

som ikke hører naturligt til andre steder i kronologien.

Artikel 72 erstatter pkt. 6 og skal præcisere, hvornår ordet "advokat" skal benyttes i forbindelse med korrespondance (herunder digital kommunikation) og markedsføring. Formålet er at sikre, at klienter, modparter og andre aktører er bekendt med, at der er tale om udøvelse af advokatvirksomhed med de garantier mv., som hører til.

De advokatetiske regler findes på advokatsamfundet.dk/godskik. Advokatsamfundet udgiver en tredje, opdateret udgave af bogen "De advokatetiske regler – kommenteret" af Lars Økjær Jørgensen og Martin Lavesen, som udsendes til alle advokater i Danmark og publiceres digitalt på hjemmesiden. ♦

INTERVIEW MED FORFATTEREN

SMART CONTRACTS Aftaleret og blockchain

Peter Istrup

595 kr. / 432 sider

Ex Tuto Fair Publishing

Hvorfor har du skrevet en bog om smart contracts

Smart contracts er som aftaletype stort set ubehandlet i dansk (rets-)litteratur, og i den udenlandske litteratur om emnet behandles smart contracts ofte i et særdeles positivt lys. Jeg var i tvivl om, hvorvidt smart contracts juridisk var det, de hævder at være, nemlig aftaler eller kontrakter. I bogen undersøger jeg en række aftaleretlige spørgsmål, der kan opstå ved brug af smart contracts.

Vil du kort forklare, hvad blockchain egentlig er?

Blockchain er en anden måde at behandle data på. Frem for at være opbevaret centralt, er data i et blockchain-netværk distribueret blandt deltagerne, der hver især besidder den samlede transaktionshistorik. Deltagerne i blockchain-netværket er således med til at verificere ny data, der via forskellige kryptografiske løsninger kædes sammen i blokke, der som udgangspunkt ikke kan ændres.

Hvad er de vigtigste pointer i bogen?

At en smart contract – efter dansk ret – kan være en aftale i juridisk forstand, men at der i en række tilfælde, hvor begrebet anvendes, vil være tale om “software”, der eksekverer på, eller som udtrykker en eller flere betingelser i en allerede indgået aftale. En nærmere analyse af programmeringssprog afdækker, at det er vanskeligt, om ikke umuligt, udtømmende at regulere en kontraktrelation gennem en smart contract. Bogen påpeger, at smart contracts, blockchain mv. kalder på tværfagligt samarbejde, der sikrer, at diverse netværk tager højde for reglerne i det retsområde, hvor de konkrete smart contracts skal anvendes.

Hvad bør alle advokater vide om blockchain?

Generelt bør advokater vide nok om en given teknologi til at kunne rejse og besvare relevante juridiske spørgsmål, som teknologien giver anledning til. Blockchain synes at adskille sig fra almindelig databehandling og at kalde på en større forståelse for teknologiens tekniske karakteristika og funktionaliteter end traditionel databehandling. Smart contracts fordrer en vis forståelse for teknologien, førend de relevante juridiske spørgsmål kan rejses og besvares. Min bog er et dansk forsøg på at beskrive, systematisere, kategorisere og besvare udvalgte (aftaleretlige) spørgsmål, som blockchain rejser.

PETER ISTRUP

Ph.d., partner og advokat (H) ved Horten advokatpartnerselskab. Han har arbejdet som virksomhedsjurist i flere større danske virksomheder og har i en årrække været formand for Danske Virksomhedsjurister.

ADVOKATERS ERSTATNINGSANSVAR

Søren Halling-Overgaard m.fl.

995 kr. / 571 sider

4. udgave / **Djøf Forlag**

Bogen indeholder en gennemgang af kravene til den erstatningsretlige ansvarsnorm inden for en række af advokaters arbejdsområder, herunder i forbindelse med førelse af retssager, bobehandling, skatterådgivning, virksomhedsoverdragelse og ejendomsberigtigelse samt flere andre områder.

POLITIRET

Ib Henricson

1300 kr. / 1266 sider

7. udgave / **Djøf Forlag**

Bogen giver læseren et fuldstændigt indblik i dansk politi lige fra politiets historie til de aktuelle resultater af politiets virksomhed. Bogen indeholder referater af over 600 domme og er med 1.600 stikord den ultimative indgangsport til viden om dansk politi både for praktikere og teoretikere.

SKATTEINDBERETNINGSLOVEN med kommentarer

Tina Charlotte Olsen

1000 kr. / 442 sider

Karnov Group

Bogen giver en struktureret beskrivelse af de regler om indberetningspligt, der følger af skatteindberetningsloven og bekendtgørelse om skatteindberetning m.v. Bogen giver desuden en historisk kontekst for reglerne, hvor udviklingen af dansk skatteret skitseres i de indledende afsnit.

AFTALER OG MELLEMMÆND

Lennart Lynge Andersen m.fl.

995 kr. / 476 sider

8. udgave / Karnov Group

AKTIEOPTIONSLOVEN

- ansættelsesretlig regulering

af aktieaflønnning

Kristine Friis Nolsø m.fl.

550 kr. / 214 sider

2. udgave / Djøf Forlag

DOMMERE TÆNKER IKKE HØJT

En landsdommers erindringer

John Mosegaard

269,95 kr. / 360 sider

Forlaget mellemgaard

FORSKNINGSFRIHED

Hvad med juraen?

Heine Andersen m.fl.

400 kr. / 334 sider

Djøf Forlag

INHABILITET I FORVALTNINGEN

Azad Taheri Abkenar

682,50 kr. / 272 sider

2. udgave / Karnov Group

IVÆRKSÆTTERENS JURIDISKE UDFORDRINGER

Jesper Lau Hansen m.fl.

535 kr. / 543 sider

3. udgave / Djøf Forlag

TILBUDSKONSORTIER

Et retligt og økonomisk perspektiv på tilbudskonsortier i lyset af konkurrencelovens forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler

Heidi Sander Løjmand

600 kr. / 490 sider

Djøf Forlag

| Aktuel Jura

NYHED!

Arveretten, 7. udg.

Rasmus Kristian Feldthusen,
Ingrid Lund-Andersen & Linda Nielsen

ISBN: 978-87-420-0061-8 | Udgivet: August 2022

Sider: 308, indbundet | Pris: 465 kr. inkl. moms

NYHED!

Familierechten, 10. udg.

Linda Nielsen & Ingrid Lund-Andersen

ISBN: 978-87-420-0060-1 | Udgivet: August 2022

Sider: 360, indbundet | Pris: 495 kr. inkl. moms

NYHED!

Værdiskabende relationer – contract management og strategisk kontrahering

Catrine Ekdahl, Kim Østergaard mfl.

ISBN: 978-87-420-0056-4 | Udgivet: August 2022

Sider: 272, indbundet | Pris: 395 kr. inkl. moms

FÅ MERE VIDEN på www.extuto.dk

ExTuto

Alt du bør vide om informationssøgning på Karnov Online

Få gratis undervisning i den mest effektive og kvalitetssikrede metode for juridisk informationssøgning via Karnov Online. Cand.jur. Robert Christiansen står som garant for 'aha'-oplevelserne.

5 vigtigste ting, du skal vide:

- › Den korteste vej til forarbejder
- › Karnovs Noter til fortolkning
- › TimeTravel til at finde korrekt version
- › Stjernenoten for love
- › Adgang til retspraksis fra mere end 150 år

Det er muligt at deltage i undervisningen både online og ved besøg af Robert i jeres organisation.

→ Læs mere om muligheder, og tilmeld dig på www.karnovgroup.dk/support/undervisning

**Træf bedre beslutninger.
Hurtigere.**

**KARNOV
GROUP**